
Maataloustuotannon kirjaamisvaatimukset

2016–2017

Maaseutuvirasto, Elintarviketurvallisuusvirasto ja
Turvallisuus- ja kemikaalivirasto

Maataloustuotannon kirjaamisvaatimukset 2016–2017

Sisällysluettelo

Lukijalle	2
1. Kasvintuotanto	4
1.1 Lohkokohtaiset muistiinpanot	4
1.2 Tilakohtaisesti tehtävät muistiinpanot ja vuosittaiset ilmoitusta vaativat asiat	11
1.2.1 Biosidit eli haitallisten eliöiden torjunta-aineet	13
1.2.2 Rehuntuotanto	13
1.2.3 Kasveista ja sienistä saatavien elintarvikkeiden alkutuotanto	15
1.2.4 Puutarhatuotteiden varastointituki	16
1.3 Siementen ja taimien tuottajat	16
1.4 Luonnonmukainen kasvinviljely	17
2. Eläintuotanto	20
2.1 Eläintenpitäjiä koskevat yleiset vaatimukset	20
2.1.1 Eläimistä saatavien elintarvikkeiden alkutuotanto	20
2.1.2 Eläinten lääkitseminen	22
2.1.3 Eläinten ruokinta, rehujen sekoitus ja valmistus	23
2.1.4 Kuolleet eläimet ja eläinten lopettaminen	25
2.1.5 Eläimistä saatavat sivutuotteet	25
2.1.6 Eläinten sisämarkkinakauppa sekä tuonti ja vienti	27
2.2 Eläinlajikohtaiset kirjaamisvaatimukset	27
2.2.1 Maidontuotantoeläimet	27
2.2.2 Nautaeläimet	29
2.2.3 Siat	31
2.2.4 Siipikarja	33
2.2.5 Lampaat ja vuohet	35
2.2.6 Hevoset	37
2.2.7 Muut tuotantoeläimet	39
2.2.8 Luettelopito luvan- ja ilmoituksenvaraisen toiminnan ja eräiden eläinlajien osalta	40
2.3 Luomueläintuotanto	41

Lukijalle

Tämä opas on maatalousyrittäjille tarkoitettu yhteenveto maataloustuotannon kirjaamisvaatimuksista. Oppaaseen on koottu maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan maataloustuotantoa koskevat Maaseutuviraston (Mavi), Elintarviketurvallisuusviraston (Evira) ja Turvallisuus- ja kemikaaliviraston (Tukes) toimialojen kirjaamisvaatimukset sekä vuosittaiset ilmoitusvelvoitteet Manner-Suomessa. Lisäksi oppaassa on ympäristöministeriön hallinnonalan kirjaamisvaatimuksista mukana nitraattiasetuksesta johtuvat vaatimukset. Vaatimukset perustuvat voimassaoleviin säädöksiin ja ohjeisiin.

Opas sisältää kirjaamisvaatimuksista vain luettelon – perehdy lisäksi huolellisesti vuosittaiseen maataloustukien hakuoppaaseen ja muihin oppaisiin ja sitoumusehtoihin, jotka sisältävät tarkemmat tiedot lainsäädännön ja tukien vaatimuksista maatalousyrittäjälle.

Vaatimukset on koottu oppaaseen siten, että ensin esitellään kasvintuotantoon liittyvät vaatimukset ja sen jälkeen eläintuotannon vaatimukset. Osa vaatimuksista koskee kaikkia maatalousyrittäjiä, osa puolestaan liittyy maataloustukien ehtoihin.

Sekä kasvintuotanto-osiossa että eläintuotanto-osiossa on ensin tavanomaista tuotantoa koskevat vaatimukset ja kummankin osion lopussa luomutuotantoa koskevat lisävaatimukset.

Huomaa, että opas ei sisällä porotalouden eikä vesiviljelyn, kuten kalatalouden, kirjaamisvaatimuksia.

Kirjaamisvaatimusten mukaisia muistiinpanoja, tositteita ja asiakirjoja ei tarvitse säilyttää yhdessä kansiossa tai tiedostossa. Vaadittavat tiedot voivat olla tallennettuna sähköisesti tai paperilla ja sijaita eri tietolähteissä. Niiden ei tarvitse muodostaa omaa erillistä kokonaisuutta. Monet kirjaamisvaatimuksista täyttyvät, kun säilytät osto- ja myyntitositteet, lohkokohtaiset muistiinpanot, teurastustiedot, tarkastuspöytäkirjat ja näytteiden tutkimustulokset. Jos olet tallentanut tietoja kirjaamisvaatimusten vaatimalla tarkkuudella tilan laatu järjestelmään, eläinten terveydenhuollon seuranta järjestelmään tai verokirjanpitoon, ei niitä tarvitse kirjata toistamiseen. Täydennä kuitenkin näistä järjestelmistä puuttuvat kirjaamisvaatimusten mukaiset tiedot muihin muistiinpanoihin. Säilytä kirjaamisvaatimusten mukaisia tietoja siten, että valvontaviranomainen voi ne tarvittaessa tilakäynnillä helposti tarkastaa.

Kirjanpitolietoista on sinulle hyötyä tilan toiminnan suunnittelussa ja seurannassa. Kirjanpito ja sen säilyttäminen on monen eri tuen maksamisen ehtona. Tarvitset kirjanpitolietoja myös toimittaessasi eläimiä teuraaksi. Lisäksi kirjanpidolla pyritään varmistamaan eläinten, rehujen ja elintarvikkeiden jäljitettävyys, mikä on tärkeää esimerkiksi selvittäessä mahdollista elintarvike- tai rehuvälitteistä epidemiaa tai ongelmaa. Myös täydentävien ehtojen valvonnassa tarkastetaan tilan kirjanpitoa.

Lisätietoja oppaan vaatimuksista saat Elintarviketurvallisuusvirastosta (www.evira.fi), kasvinsuojeluaineiden käytön osalta Turvallisuus- ja kemikaalivirastosta (www.tukes.fi/fi/Toimialat/Kemikaalibiosidit-ja-kasvinsuojeluaineet/Valvonta/Kasvinsuojeluaineiden-valvonta/) sekä maataloustukien osalta Maaseutuvirastosta (www.mavi.fi/fi/tuet-ja-palvelut/viljelijä/Sivut/default.aspx). Lisätietoja voi kysyä myös alueellisista elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista, aluehallintovirastoista sekä kuntien maaseutuelinkeinoviranomaisilta ja kuntien elintarvikevalvontaviranomaisilta.

Jos olet vasta aloittamassa maataloustuotantoa tai muuttamassa tuotantoa, on sinun tehtävä myös maataloustuotannon aloittamiseen liittyviä ilmoituksia tai tuotannon muutosilmoituksia. Näitä ilmoi-

tuksia ei ole lueteltu tässä oppaassa. Lisätietoja niistä saat Elintarviketurvallisuusvirastosta sekä maataloustukien osalta Maaseutuvirastosta.

Tilakohtaista neuvontaa monista tämän oppaan vaatimuksista voit saada esimerkiksi maatalojen neuvontajärjestelmään kuuluvilta neuvonantajilta (www.mavi.fi/neuvonta). Sinun maksettavaksesi jää vain arvonlisäveron osuus neuvonnan kustannuksista, koska neuvontajärjestelmää rahoitetaan Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman varoista.

1. Kasvintuotanto

Kasvintuotannon kirjaamisvaatimukset esitellään niin, että ensin ovat lohko kohtaisten muistiinpanojen vaatimukset ja sen jälkeen tilakohtaiset vaatimukset. Lopuksi esitetään luomutuotannon vaatimukset.

Osaan taulukoista on merkitty rasti kohtiin ”kaikkia koskeva”, ”täydentävät ehdot” ja ”ympäristösitoumus”.

- Rasti kohdassa ”kaikkia koskeva” merkitsee, että sinun tulee täyttää kyseinen vaatimus, vaikka et hakisikaan maataloustukia.
- Rasti kohdassa ”täydentävät ehdot” merkitsee, että vaatimus on maataloustukien täydentävien ehtojen järjestelmään kuuluva ehto. Täydentävät ehdot ovat vaatimuksena EU:n suorissa tuissa ja osarahoittamisissa tuissa (ympäristökorvaus, luonnonhaittakorvaus, eläinten hyvinvointikorvaus ja luonnonmukaisen tuotannon korvaus) sekä osittain kansallisissa viljelytuissa.
- Rasti kohdassa ”ympäristösitoumus” merkitsee, että vaatimus on osa ympäristökorvauksen ympäristösitoumusta.

1.1 Lohko kohtaiset muistiinpanot

Monet kasvintuotannon kirjanpidon vaatimukset täyttyvät, jos ylläpidät ajantasaisia lohko kohtaisia muistiinpanoja. Voit säilyttää ja tallentaa eri lähteistä koottavat tiedot erikseen omina asiakirjoina tai karttoina. Lohko kohtaisilla muistiinpanoilla osoitat, että olet noudattanut ehtoja. Merkitse lohko kohtaisiin muistiinpanoihin lohkon perustiedot ja tiedot vuosittaisista viljelytoimenpiteistä joka vuosi.

Taulukkoon 1 on koottu lohko kohtaiset kirjaamisvaatimukset. Taulukossa on kaikkia viljelijöitä koskevat lohko kohtaiset kirjaamisvaatimukset sekä täydentäviin ehtoihin ja ympäristökorvaukseen liittyvät lohko kohtaiset kirjaamisvaatimukset. Samaa tietoa ei ole tarpeen kirjata lohkomuistiinpanoihin kahdesti, vaan yhdellä merkinnällä katat eri vaatimukset. Jos olet luomuviljelijä, lue näiden vaatimusten lisäksi luomutuotantoon liittyvät kasvintuotannon kirjaamisvaatimukset luvusta 1.4 Luonnonmukainen kasvinviljely. Taulukossa 1 olevat ympäristökorvauksen ympäristösitoumuksen kirjaamisvaatimukset sisältävät sekä perustason että tilakohtaisen toimenpiteen muistiinpanot, jotka koskevat kaikkia lohkoja.

Taulukkoon 2 on koottu ympäristösitoumuksen lohko kohtaisen toimenpiteiden kirjaamisvaatimukset.

Taulukkoon 3 on koottu ympäristösopimusten kirjaamisvaatimukset (esimerkiksi kosteikkojen hoito tai maatalousluonnon monimuotoisuuden ylläpito).

Ympäristösitoumus on viisivuotinen. Jos sinulla on ympäristösitoumus, kirjaa tiedot sitoumuskauden alusta lähtien. Sitoumuskausi on alkanut 1.5.2015 ja se päättyy 30.4.2020. Sitoumuskautta voidaan jatkaa vuosi kerrallaan sen jälkeen. Jos sitoumuskautta jatkettaisiin kaksi kertaa eli sitoumuskauden pituudeksi tulisi 7 vuotta, tulisi kirjanpitoa säilyttää 7 vuotta + 4 vuotta = 11 vuotta.

Taulukko 1. Lohkokohtaiset kirjaamisvaatimukset

Merkitse lohko kohtaisiin muistiinpanoihin	Kaikkia koskeva	Täydentävät ehdot	Ympäristö-sitoumus	Säilytysaika vähintään
Lohkon tunnus ja pinta-ala			X	Ympäristö-sitoumuskausi ja sitoumuskauden päättymisen jälkeen 4 vuotta
Maalaji	X	X	X	10 vuotta Ympäristö-sitoumuskausi ja sitoumuskauden päättymisen jälkeen 4 vuotta
Kalkitus (käytetty tuote, levitysmäärä ja levitysaika)			X	Ympäristö-sitoumuskausi ja sitoumuskauden päättymisen jälkeen 4 vuotta
Lohkolla toteutetut ympäristönhoito- ja vastaavat toimenpiteet (esim. pientareilla tehdyt toimenpiteet, kastelu, salaojitus ja valtaojien kaivuu)			X	Ympäristö-sitoumuskausi ja sitoumuskauden päättymisen jälkeen 4 vuotta
Lohkon muokkauspäivä ja -tapa			X	Ympäristö-sitoumuskausi ja sitoumuskauden päättymisen jälkeen 4 vuotta
Kylvö- ja istutuspäivä			X	Ympäristö-sitoumuskausi ja sitoumuskauden päättymisen jälkeen 4 vuotta
Kasvilaji ja siemen- tai taimimäärä			X	Ympäristö-sitoumuskausi ja sitoumuskauden päättymisen jälkeen 4 vuotta
Satotaso tarpeellisine perusteluineen (Perustelut vaaditaan vain, jos olet tehnyt ympäristösitoumuksen)	X	X	X	10 vuotta Ympäristö-sitoumuskausi ja sitoumuskauden päättymisen jälkeen 4 vuotta

Merkitse lohko kohtaisiin muistiinpanoihin	Kaikkia koskeva	Täydentävät ehdot	Ympäristö-sitoumus	Säilytysaika vähintään
Sadonkorjuun tai niiton päivämäärä	X		X	2 vuotta
Sadonkorjuun tai niiton päivämäärän kirjaaminen koskee kaikkia maatalousyrittäjiä silloin, kun lohkolla on käytetty muuta eläinperäistä lannoitetta kuin lantaa, ja kun tällaisen lohkon kasvillisuutta kerätään rehuksi.				Ympäristö-sitoumuskausi ja sitoumuskauden päättymisen jälkeen 4 vuotta
Laidunnus	X		X	2 vuotta
Laidunnuksen päivämäärän kirjaaminen koskee kaikkia maatalousyrittäjiä silloin, kun lohkolla on käytetty muuta eläinperäistä lannoitetta kuin lantaa, ja kun tällaista lohkoa laidunnetaan.				Ympäristö-sitoumuskausi ja sitoumuskauden päättymisen jälkeen 4 vuotta
Suoja- ja monimuotoisuuskaistojen perustaminen ja niillä tehtävät hoitotoimenpiteet ja muut tapahtumat: <ul style="list-style-type: none"> • kasvuston tuhoutuminen • hukkakauran tai muiden rikkakasvien torjunta • kasvuston uudelleen perustaminen • monimuotoisuuskaistan sijainti. 			X	Ympäristö-sitoumuskausi ja sitoumuskauden päättymisen jälkeen 4 vuotta
Pohjavesialueella käytetty kesantopellon siemenseos (lajit ja niiden osuus siemenseoksessa)		X		4 vuotta hakuvuoden jälkeen
Valitun lohko kohtaisen toimenpiteen ja ympäristösopimuksen ehdoissa edellytetyt asiat (katso nämä vaatimukset tarkemmin taulukosta 2 ja 3)			X	Ympäristö-sitoumuskausi ja sitoumuskauden päättymisen jälkeen 4 vuotta
Lannoitus				
Lannoituspäivä tai -päivät	X	X	X	10 vuotta
				Ympäristö-sitoumuskausi ja sitoumuskauden päättymisen jälkeen 4 vuotta
Väkilannoitteiden ja orgaanisten lannoitevalmisteiden lajit ja määrät	X	X	X	10 vuotta
				Ympäristö-sitoumuskausi ja sitoumuskauden päättymisen jälkeen 4 vuotta

Merkitse lohkokohdaksiin muistiinpanoihin	Kaikkia koskeva	Täydentävät ehdot	Ympäristö-sitoumus	Säilytysaika vähintään
Lohkolle levitetyn typen määrä	X	X	X	10 vuotta Ympäristö-sitoumuskausi ja sitoumuskauden päättymisen jälkeen 4 vuotta
Lohkolle levitetyn fosforin määrä	X		X	5 vuoden tasausjakson ajan Ympäristö-sitoumuskausi ja sitoumuskauden päättymisen jälkeen 4 vuotta
Tarvittaessa merkintä fosforintasauksen alkamisesta ja tasausvuodesta.			X	Ympäristö-sitoumuskausi ja sitoumuskauden päättymisen jälkeen 4 vuotta
Kasvinsuojelu				
Kasvinsuojeluaineen täydellinen nimi	X	X	X	3 vuotta Ympäristö-sitoumuskausi ja sitoumuskauden päättymisen jälkeen 4 vuotta
Käyttöajankohta	X	X	X	3 vuotta Ympäristö-sitoumuskausi ja sitoumuskauden päättymisen jälkeen 4 vuotta
Käyttömäärä	X	X	X	3 vuotta Ympäristö-sitoumuskausi ja sitoumuskauden päättymisen jälkeen 4 vuotta

Merkitse lohkokohdaisiin muistiinpanoihin	Kaikkia koskeva	Täydentävät ehdot	Ympäristö-sitoumus	Säilytysaika vähintään
Käyttökohde (eli viljelykasvi ja pinta-ala, jolle ainetta on käytetty)	X	X	X	3 vuotta Ympäristö-sitoumuskausi ja sitoumuskauden päättymisen jälkeen 4 vuotta
Havaitut taudit ja tuholaiset			X	Ympäristö-sitoumuskausi ja sitoumuskauden päättymisen jälkeen 4 vuotta
Syy kasvinsuojeluaineiden käyttöön eli mitä rikkakasvia/rikkakasvirymää, kasvitautia tai tuhoeläimiä olet torjunut tai mihin tarkoitukseen olet käyttänyt kasvunsäädettä			X	Ympäristö-sitoumuskausi ja sitoumuskauden päättymisen jälkeen 4 vuotta
Muut toteutetut kasvinsuojelutoimenpiteet			X	Ympäristö-sitoumuskausi ja sitoumuskauden päättymisen jälkeen 4 vuotta

Taulukko 2. Ympäristösitoumuksen lohko kohtaisten toimenpiteiden ehdoissa edellytetyt kirjaamisvaatimukset

Ympäristösitoumuksen lohko kohtainen toimenpide	Kirjaamisvaatimus	Säilytysaika vähintään
Lietelannan sijoittaminen peltoon	<ul style="list-style-type: none"> Kirjaa lohkomuistiinpanoihin käyttämäsi lietelanta, virtsa, lietelannasta erotettu nestejää ja/tai nestemäinen orgaaninen lannoitevalmiste ja levitysmäärä lohkoittain. Kirjaa edellä mainitun, levitetyn lannoitteen typpi- ja fosforiravinnemäärät. 	Ympäristösitoumuskausi ja sitoumuskauden päättymisen jälkeen 4 vuotta
Ravinteiden ja orgaanisten aineiden kierrättäminen	<ul style="list-style-type: none"> Kirjaa lohkomuistiinpanoihin käyttämäsi lannoitevalmiste, maanparannusaine, kasvualue tai/ja toiselta tilalta hankittu kuivalanta tai lannasta erotettu kuivajää ja levitysmäärä. Kirjaa edellä mainittujen levitettyjen orgaanisten materiaalien typpi- ja fosforiravinnemäärät lohko kohtaisesti muistiinpanoihin. 	Ympäristösitoumuskausi ja sitoumuskauden päättymisen jälkeen 4 vuotta
Valumavesien hallinta	<ul style="list-style-type: none"> Pidä kirjaa tehdyistä säätö-, hoito- ja huolto-toimenpiteistä. Voit merkitä tiedot toimenpiteistä myös lohko kohtaisesti muistiinpanoihin erillisen päiväkirjan sijasta. Merkitse lohko kohtaisesti muistiinpanoihin myös lohkon perustiedot ja vuosittaiset viljelytoimenpiteet. 	Ympäristösitoumuskausi ja sitoumuskauden päättymisen jälkeen 4 vuotta
Suojavyöhykkeet	<ul style="list-style-type: none"> Tee lohko kohtaisesti muistiinpanoihin merkinnät suojavyöhykkeen perustamis- ja hoitotoimenpiteistä, kasvuston tuhoutumisesta, hukkakauran tai muiden rikkakasvien torjunnasta ja kasvuston uudelleen perustamisesta. 	Ympäristösitoumuskausi ja sitoumuskauden päättymisen jälkeen 4 vuotta
Monivuotiset ympäristönurmet	<ul style="list-style-type: none"> Merkitse lohko kohtaisesti muistiinpanoihin peruste monivuotisen ympäristönurmen perustamiselle. 	Ympäristösitoumuskausi ja sitoumuskauden päättymisen jälkeen 4 vuotta
Luonnonhoitopeltourmet, viherlannoitusnurmet, kerääjäkasvit, saneerauskasvit ja monimuotoisuuspellot	<ul style="list-style-type: none"> Ei erillisiä lisävaatimuksia lohko kohtaisten muistiinpanojen lisäksi. 	Ympäristösitoumuskausi ja sitoumuskauden päättymisen jälkeen 4 vuotta
Puutarhakasvien vaihtoehtoinen kasvisuojelu	<ul style="list-style-type: none"> Tee lohko kohtaisesti muistiinpanoihin merkinnät: <ul style="list-style-type: none"> käytetystä kasvisuojelumenetelmästä ja torjunnan onnistumisesta kasvuston tai kasvituhoojien tarkkailusta ja torjunnasta kemiallisen torjunnan perusteluista. Säilytä ostokuitit valmisteiden hankinnasta tai urakointityöstä. 	Ympäristösitoumuskausi ja sitoumuskauden päättymisen jälkeen 4 vuotta

Taulukko 3. Ympäristösopimusten ehtoissa edellytetyt kirjaamisvaatimukset

Sopimuksen nimi	Kirjaamisvaatimus	Säilytysaika vähintään
Kurki-, hanhi- ja joutsenpellot	<ul style="list-style-type: none"> Tee muistiinpanot sopimusalueella tehtävistä toimenpiteistä lohko kohtaisesti. Kirjaa lohkon nimi, tunnus ja pinta-ala sekä vuosittaiset toimenpiteet, niiden toteuttamisaika, kesto ja toimenpiteiden vaikutus ympäristöön. Tee muistiinpanot lohkojen perustiedoista ja lannoituksesta sekä kasvinsuojelusta sekä muista toimenpiteistä samalla tavalla kuin ympäristötositoumuksessa vaaditaan. Tee toimenpiteet hyväksytyyn suunnitelman mukaisesti. Kirjaa myös mahdolliset poikkeustilanteet, kuten suojakaistan vaikea rikkakasviongelma ja torjunnan jälkeen tehtävä kasvuston uudelleen perustaminen. Huomaa, että sopimuksessa hyväksytystä suunnitelmasta poikkeaminen ja tehtävien toimenpiteiden muuttaminen vaatii ELY-keskuksen hyväksynnän. 	Ympäristösopimuskausi ja sopimuskauden jälkeen 4 vuotta
Maatalousluonnon monimuotoisuuden ja maiseman hoito	<ul style="list-style-type: none"> Pidä hoitopäiväkirjaa sopimusalueella tehtävistä toimenpiteistä lohko kohtaisesti tai kirjaa tehdyt toimenpiteet lohko kohtaisesti muistiinpanoihin. Tee muistiinpanot sopimusalueella tehtävistä toimenpiteistä lohko kohtaisesti. Kirjaa lohkon nimi, tunnus ja pinta-ala sekä vuosittaiset toimenpiteet, niiden toteuttamisaika, kesto ja toimenpiteiden vaikutus ympäristöön. Tee toimenpiteet hyväksytyyn suunnitelman mukaisesti ja kirjaa myös mahdolliset poikkeustilanteet. Huomaa, että sopimuksessa hyväksytystä suunnitelmasta poikkeaminen ja tehtävien toimenpiteiden muuttaminen vaatii ELY-keskuksen hyväksynnän. 	Ympäristösopimuskausi ja sopimuskauden jälkeen 4 vuotta
Kosteikkojen hoito	<ul style="list-style-type: none"> Pidä hoitopäiväkirjaa sopimusalueella tehtävistä toimenpiteistä tai kirjaa tehdyt toimenpiteet lohko kohtaisesti muistiinpanoihin. Tee muistiinpanot sopimusalueella tehtävistä toimenpiteistä lohko kohtaisesti. Kirjaa lohkon nimi, tunnus ja pinta-ala sekä vuosittaiset toimenpiteet, niiden toteuttamisaika, kesto ja toimenpiteiden vaikutus ympäristöön. Tee toimenpiteet hyväksytyyn suunnitelman mukaisesti ja kirjaa myös mahdolliset poikkeustilanteet. Huomaa, että sopimuksessa hyväksytystä suunnitelmasta poikkeaminen ja tehtävien toimenpiteiden muuttaminen vaatii ELY-keskuksen hyväksynnän. 	Ympäristösopimuskausi ja sopimuskauden jälkeen 4 vuotta
Alkuperäiskasvilajikkeen ylläpito	<ul style="list-style-type: none"> Säilytä Eviran ylläpitopäätös. Tee alkuperäiskasvin ylläpidosta muistiinpanoja, joista on mahdollista tarkastaa ylläpidon tilanne. 	Ympäristösopimuskausi ja sopimuskauden jälkeen 4 vuotta

1.2 Tilakohtaisesti tehtävät muistiinpanot ja vuosittaiset ilmoitusta vaativat asiat

Luvussa kerrotaan tilakohtaisesti tehtävistä muistiinpanoista sekä vuosittaisista ilmoitusta vaativista asioista. Taulukossa 4 on lueteltu asiakirjat, jotka on säilytettävä tilalla tai jotka vaativat ilmoituksen tekemistä. Jos olet luomuviljelijä, lue luomutuotantoon liittyvät lisävaatimukset luvusta 1.4 Luonnonmukainen kasvinviljely.

Taulukko 4. Tilalla säilytettävät asiakirjat ja vuosittaista ilmoitusta vaativat asiat

Asiakirja tai ilmoitus	Kaikkia koskeva	Täydentävät ehdot	Ympäristösitoumus	Säilytysaika vähintään
Voimassaoleva lanta-analyysi (Jos käytät lantaa yli 25m ³ vuodessa/lantalaji)	X	X	X	10 vuotta Ympäristösitoumuskausi ja sitoumuskauden päättymisen jälkeen 4 vuotta
Asiakirja (esim. lasku / kuormakirja / tuoteseloste), josta voidaan todeta käytetty lannoite ja sen ravinnesisältö ja tarvittaessa kuiva-ainepitoisuus	X*	X*	X	4 vuotta hakuvouden jälkeen Ympäristösitoumuskausi ja sitoumuskauden päättymisen jälkeen 4 vuotta
Käyttämäsi lannoitevalmisteen tuoteseloste/muu asiakirja, josta voi todeta tuotteen kadmium-pitoisuuden	X**			1 vuotta
Hukkakauran torjuntasuunnitelma (jos sellainen on tehty)	X	X		Suunnitelman voimassaolon ajan
Viljavuustutkimus <ul style="list-style-type: none"> Huolehdi, että sinulla on voimassa oleva viljavuustutkimus kaikista viljelyssä olevista peltoaloista. Liitä tutkittaviin näytteisiin aina lohkotunnus. 			X	Ympäristösitoumuskausi ja sitoumuskauden päättymisen jälkeen 4 vuotta
Viljelysuunnitelma <ul style="list-style-type: none"> Tee joka vuosi viljelysuunnitelma lohkoittain kuluvalle vuodelle. Vuosittainen viljelysuunnitelma täsmentää ensimmäisen sitoumusvuoden loppuun mennessä kuntaan toimitettua viisivuotista viljelysuunnitelmaa. Kirjaa suunnitelmaan kasvilaji sekä suunniteltu lannoitus lannoitemäärien ja -lajien osalta. Viljelysuunnitelma on aiesuunnitelma. Tarkenna päivitetty tiedot lohko kohtaisesti muistiinpanoihin kylvöjen jälkeen. 			X	Ympäristösitoumuskausi ja sitoumuskauden päättymisen jälkeen 4 vuotta

Asiakirja tai ilmoitus	Kaikkia koskeva	Täydentävät ehdot	Ympäristö-sitoumus	Säilytysaika vähintään
Peltomaan laatutesti <ul style="list-style-type: none"> Täytä peltomaan laatutestin itsearviointilomake tai Maaseutuviraston hyväksymä vastaava lomake (lomake 480) kaikista yli 0,5 hehtaarin kokoisista peruslohkoista. Jos kaikki lohkot ovat tätä pienempiä, tee laatutesti yhdestä valitsemastasi lohkoista. Toimita laatutesti kunnan maaseutuelinkeinoviranomaiselle kolmannen sitoumusvuoden loppuun mennessä. 			X	–
Kasvinsuojelu <ul style="list-style-type: none"> Säilytä kasvinsuojeluainekirjanpidon (katso kirjanpito vaatimukset taulukosta 1) lisäksi kasvinsuojeluainetutkintotodistus ja todistus ruiskuntestauksesta (muilla kuin ympäristökorvaukseen sitoutuneilla tiloilla ruisku tai muu kasvinsuojeluaineiden levitysväline pitää olla testattu 26.11.2016 mennessä). Tutkintoja testaustodistukset ovat voimassa viisi vuotta niiden myöntämisestä. 	X		X	Todistuksen voimassaolon ajan Ympäristö-sitoumuskausi ja sitoumuskauden päättymisen jälkeen 4 vuotta
Tee ympäristösitoumuksen syysilmoitus lokakuun loppuun mennessä Vipupalvelussa tai toimita kuntaan (lomakkeella 465): <ul style="list-style-type: none"> peltojen talviaikainen kasvipeitteisyys (ilmoitus pakollinen joka vuosi) lietelannan sijoittaminen peltoon (ilmoita, jos olet levittänyt) ravinteiden ja orgaanisten aineiden kierrättäminen (ilmoita, jos olet levittänyt). 			X	–
Ilmoitus kuivalannan ja pakkaamattomien orgaanisten lannoitevalmisteiden varastoinnista aumassa ja kompostin jälkikypsytyksestä aumassa <ul style="list-style-type: none"> Tee ilmoitus kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle 14 vuorokautta ennen varastoinnin aloittamista lomakkeella 6029. 	X			–

Asiakirja tai ilmoitus	Kaikkia koskeva	Täydentävät ehdot	Ympäristö-sitoumus	Säilytysaika vähintään
Ilmoitus lannan levittämisestä poikkeustilanteissa <ul style="list-style-type: none"> Tee ilmoitus lokakuun loppuun mennessä kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle lomakkeella 6027. 	X			–
Tee ilmoitus Eviraan, jos tuot maahan lannoitteita tai valmistat orgaanisia lannoitevalmisteita (lomakkeet: Evira 396367 ja Evira 399887)				–

* Vaaditaan typen osalta

**Kadmium (Cd) -pitoisuus tarvitaan sallitun enimmäiskuorman osoittamiseen. Mikäli tietoa ei ole, laskennassa käytetään tuotteen suurinta sallittua Cd-pitoisuutta.

1.2.1 Biosidit eli haitallisten eliöiden torjunta-aineet

Taulukko 5. Biosideihin liittyvät kirjaamisvaatimukset

Kirjaamisvaatimus	Kaikkia koskeva	Täydentävät ehdot	Säilytysaika vähintään
Pidä kirjaa desinfiointiaineiden ja tuhoeläinmyrkkujen käytöstä elintarvikkeiden ja rehujen käsittely- ja varastointitiloissa sekä kuljetus-, siirto- ja punnitusvälineiden sekä säilytysastioiden käsittelyssä. Kirjanpidoksi riittää esimerkiksi ostokuitit tai tuholaiсторjuntayritykseltä torjuntakäynneistä saadut raportit, jos niissä on kirjanpidossa vaaditut tiedot eli käytetyn biosidin: <ul style="list-style-type: none"> nimi käytetty määrä käyttöaika. 	X	X	3 vuotta

1.2.2 Rehuntuotanto

Rehuja ovat eläinten ruokintaan tarkoitetut aineet ja tuotteet, esimerkiksi viljat, heinät, erilaiset rehuseokset, rehun lisäaineet ja niiden seokset eli esiseokset, joita ovat monet säilörehun säilöntäaineet.

Vaatimus rehuksien kirjanpidosta koskee kaikkia tuottajia, jotka viljelevät kasveja rehuksi. Poikkeuksena rehuksien kirjanpitoa ei edellytetä kotoiseen käyttöön tarkoitetuista rehuista, jotka käytetään muiden kuin elintarviketuotantoeläinten, kuten lemmikkieläinten, tai yksityiseen kotikäyttöön tarkoitettujen elintarviketuotantoeläinten ruokinnassa. Katso eläinten ruokintaan ja rehujen sekoitukseen liittyvät vaatimukset osiosta 2.1.3 Eläinten ruokinta, rehujen sekoitus ja valmistus.

Rehuksi viljeltävien kasvien rehukirjanpidoksi riittää rehujen osto- ja myyntitositteiden (verokirjanpito), tilalla tuotettujen rehujen lohko kohtaisten muistiinpanojen (lohkokortit) ja rehuista mahdollisesti esimerkiksi viranomaisvalvonnassa tai myyntitilanteessa otettujen näytteiden tutkimustodistusten säilyttäminen, kun niistä löytyvät alla taulukossa 6 olevat tiedot. Vaihtoehtoisesti voit kirjata rehujen tiedot esimerkiksi Eviran nettisivuilta löytyvään mallilomakkeeseen (rehukirjanpitolomake: https://www.evira.fi/globalassets/elaimet/rehut/lomakkeet/rehukirjanpito_lomake.doc).

Taulukko 6. Rehuntuotannon (rehukasvien viljelyn) kirjaamisvaatimukset

Kirjaamisvaatimus	Kaikkia koskeva	Täydentävät ehdot	Säilytysaika vähintään
Tilalle hankittu rehu: <ul style="list-style-type: none"> rehun myyjän/toimittajan nimi ja osoite tuotteen nimi (esimerkiksi säilörehun säilöntä-aineen nimi) toimituspäivä ja määrä (esimerkiksi l tai m³). 	X	X	5 vuotta
Tilalta luovutettu rehu: <ul style="list-style-type: none"> rehun ostajan/vastaanottajan nimi ja osoite tuotteen nimi (esimerkiksi kaura) toimituspäivä ja määrä (esimerkiksi tn, m³ tai paalia). 	X	X	5 vuotta
Tilalla tuotettu rehu: <ul style="list-style-type: none"> rehun nimi (esimerkiksi kuivaheinä) määrä (tn, m³ tai paalia). 	X	X	5 vuotta
Rehuista otettujen näytteiden tulokset	X	X	5 vuotta
Tilalle ostetun tai tilalla tuotetun rehuerän rehuvaraston tunniste, esimerkiksi "laakasiilo 3". <ul style="list-style-type: none"> Rehuvaraston tunnisteen muoto on vapaa, kunhan rehujen säilytyspaikat ovat yksilöitävissä ja erotettavissa toisistaan. Jos rehuvarasto on erotettavissa sijaintinsa puolesta, voit merkitä rehuvaraston paikan rehukirjanpitoon rehuvaraston tunnisteksi. Voit esimerkiksi käyttää sen lohkon nimeä säilörehupaalien varaston tunnisteenä, jossa ne varastoit. 	X		5 vuotta

Jos harjoitat tilalla myös muuta rehualan toimintaa kuin rehukasvien viljelyä (alkutuotannon toimintaa), esimerkiksi puristat rypsiä tai tarjoat rehun kuljetus- tai varastointipalveluita, huomioi rehulainsäädännöstä tulevat muut kirjaamis- ja ilmoitusvaatimukset sekä vaatimukset säilytettävistä asiakirjoista. Lisätietoja: <https://www.evira.fi/elaimet/rehut/rehualan-toiminta/viljelijat-ja-kotielaintuottajat/muu-rehualan-toiminta/>

1.2.3 Kasveista ja sienistä saatavien elintarvikkeiden alkutuotanto

Kasveista ja sienistä saatavien elintarvikkeiden alkutuotannolla tarkoitetaan esimerkiksi kasvisten, hedelmien, marjojen sekä viljan ja sienten viljelyä ja sadonkorjuuta elintarviketarkoituksiin.

Taulukko 7. Kasveista ja sienistä saatavien elintarvikkeiden alkutuotantoon liittyvät kirjaamisvaatimukset

Kirjaamisvaatimus	Kaikkia koskeva	Täydentävät ehdot	Säilytysaika vähintään
Säilytä kastelu-, pesu- ja jäähdytysveden tutkimustulokset: <ul style="list-style-type: none"> tulokset käyttöönottotutkimuksesta ja säännöllisesti 3 vuoden välein tehdyistä tutkimuksista*. 	X	X	Säilytä todistus käyttöönottotutkimuksesta pysyvästi ja todistuksia säännöllisistä kolmen vuoden välein tehtävistä tutkimuksista vähintään 5 vuotta.
Kirjaa ja säilytä tilalta toimitetuista kasveista ja sienistä saatavista tuotteista ainakin seuraavat tiedot**:	X	X	1 vuosi
<ul style="list-style-type: none"> vastaanottajan nimi ja osoite (ei vaadita luovutettaessa suoraan kuluttajalle) alkuperämaa (kokonaisuudessaan myytävät tuoreet marjat, hedelmät, vihannekset ja sienet)*** tuotteen nimi toimituspäivä ja ajankohta, jos saman päivän aikana on toimitettu useita eriä toimitettu määrä. 			
Taudit ja tuhoeläimet <ul style="list-style-type: none"> Kirjaa sellaisten tautien ja haittaeläinten esiintyminen tilalla, jotka voivat vaikuttaa kasveista ja sienistä saatavien elintarvikkeiden turvallisuuteen: elintarvikevälitteiset taudinaiheuttajat, esimerkiksi yersiniat, salmonella ja norovirus. Myös haittaeläinten, kuten jyrssiöiden, runsas esiintyminen tulee kirjata. 	X		3 vuotta
Kasveista ja sienistä saatavien elintarvikkeiden tuotantoon liittyvien ihmisten terveydelle merkityksellisten tutkimusten tulokset. <ul style="list-style-type: none"> Tällaisia tutkimuksia ovat esimerkiksi kasvinsuojeluainevalvontaohjelmassa tehdyt tutkimukset ja mahdolliset taudinaiheuttajatuotokset kuten itujen tuotannossa otetut STEC- ja salmonellatutkimukset. Kirjaamisvaatimus täyttyy esimerkiksi säilyttämällä tutkimustodistukset. 	X	X	3 vuotta

* Jos tilasi vesi tulee vesilaitokselta tai vesiosuuskunnalta, riittää, että osoitat olevasi liittynyt vesilaitoksen verkostoon, esimerkiksi laskun avulla.

** Lisäksi tilalta toimitettavien elintarvikkeiden pakkauksissa ja tuotteiden saateasiakirjoissa on jäljitettävyyden varmistamiseksi oltava ainakin: tuotteen nimi, alkuperämaa, erätunnus sekä viljelijän nimi ja osoite.

Kaupan pitämisen erityisvaatimusten alaisten kasvisten pakkauksissa ja saateasiakirjoissa on mainittava tapauksen mukaan kaupan pitämisen erityisvaatimusten edellyttämät merkinnät laatuluokasta, lajikkeesta tai kaupallisesta tyypistä.

Kaupan pitämisen erityisvaatimuksia sovelletaan seuraaville tuotteille/tuoteryhmille: omenat, sitrushedelmät (sitruunat, mandariinit, satsumat, klementiinit, appelsiinit), kiivit, salaattit (kähärä- ja siloendiivit; pois lukien ruukkusalaattit), persikat ja nektariinit, päärynät, mansikat, paprikat, viinirypäleet, tomaatit.

***Ei ole täydentävien ehtojen vaatimus.

1.2.4 Puutarhatuotteiden varastointituki

Taulukko 8. Puutarhatuotteiden varastointituen kirjaamisvaatimukset

Kirjaamisvaatimus	Säilytysaika vähintään
Jos haet varastointitukea, ylläpidä varastokirjanpitoa varastossa olevista puutarhatuotteista ajalla 1.10.–31.12. tukihakuvuonna.	4 vuotta hakuvuoden jälkeen

1.3 Siementen ja taimien tuottajat

Siementen ja taimien tuottajilta edellytetään lohkokohtaisten muistiinpanojen tekemistä ja säilyttämistä (ks. luku 1.1 Lohkokohtaiset muistiinpanot). Lisäksi on joitain kirjaamisvaatimuksia, joita edellytetään erityisesti siemenviljelijöiltä (taulukko 9) ja joitain vaatimuksia, jotka koskevat taimituottajia (taulukko 10).

Siemenviljelijät

Taulukko 9. Sertifioitua siementä myyntiin tuottavan siemenviljelijän kirjaamisvaatimukset

Kirjaamisvaatimus	Säilytysaika vähintään
Laji- ja lajiketiedot lohkoittain	1–5 vuotta, seuraavasti:
Lohkot, joilla siemenviljely sijaitsee ja niiden pinta-alat	<ul style="list-style-type: none"> Vilja-, öljy- ja kuitukasvit (ei rypsi ja rapsi) 2 vuotta Nurmi- ja nurmipalkokasvit 5 vuotta Rypsi ja rapsi 5 vuotta Peruna 2 vuotta
Lohkokohtaisesti tiedot esikasveista (laji, lajike ja mahdollinen vakuustodistus) edellisiltä vuosilta	<ul style="list-style-type: none"> Hukkakauratiedot 3 vuotta Satokirjanpito 5 vuotta
Siemenviljelyksen kantasiementiedot – säilytä kauppaerätieto, vakuustodistus ja rahtikirja.	<ul style="list-style-type: none"> Rahtikirjat 3 vuotta
Hukkakauratiedot (tarkkailulohko siemenviljelytiloilla)	<ul style="list-style-type: none"> Perunan ankeruismääritys on voimassa niin kauan kunnes lohkolle seuraavan kerran viljellään perunaa.
Satokirjanpito – tiedot mihin ko. vuoden siemenviljelyksen sato on varastoitu (varastokirjanpito)	
Siemenviljelyksen sadon toimitus siemenpakkaamolle (milloin toimitettu pakkaamolle, lähete)	
Siemenperunalla lisäksi lohkokohtaiset tiedot maanäyteenotosta ja ankeruismäärityksen tuloksista.	

Taimiviljelijät

Seuraavat kirjaamisvaatimukset koskevat sinua, mikäli olet kasvipassia ja/tai taimitodistusta käyttävä taimituottaja ja tuotat:

- taimitarhakasveja vähittäismyymälöille, tukkuun/välittäjille, ammattimaiseen jatkokasvatukseen tai viherrakentajille
- kasvihuonekasvien taimia ammattimaiseen jatkokasvatukseen.

Taulukko 10. Taimiviljelijän kirjaamisvaatimukset

Kirjaamisvaatimus	Säilytysaika
Viljelykartta: <ul style="list-style-type: none"> • Tuotantopaikasta tulee olla viljelykartta, johon on merkitty kasvipassia vaativien kasvien tuotantopaikat. • Kartasta tulee näkyä kaikki tuotantoon käytettävät kasvihuoneet ja viljelylohkot. • Varmennetun taimiaineiston tuottajat lähettävät kartan Eviraan emokasvi-ilmoituksen yhteydessä. 	–
Luettelo ja kartta varastotiloista (jos varastoja on useita): <ul style="list-style-type: none"> • Kasvien varastointiin käytettävät tilat merkitään samaan karttaan viljelylohkojen ja kasvihuoneiden kanssa. 	–
Puuvartisten kasvien osto- ja myyntilähetyslistat sekä kasvipassi- ja taimitodistustiedot*	3 vuotta asiakirjojen päiväyksistä lukien
Muiden kasvien osto- ja myyntilähetyslistat sekä kasvipassi- ja taimitodistustiedot*	1 vuosi asiakirjojen päiväyksistä lukien
Viljelykirjanpito taimiaineiston tuotannosta <ul style="list-style-type: none"> • tiedot tuotannossa olevista kasveista: erittäin kasvilajit ja -lajikkeet sekä lukumäärät, lisäyslähde ja -tapa • kasvinsuojelukirjanpito, joka sisältää havaitut tuhoajat, torjuntatoimenpiteet (kasvinsuojeluainekäsittelyt sekä muut toimenpiteet) ja päivämäärät. 	1 vuosi

* *Erityistä huomiota tulee kiinnittää kasvipassitietojen säilyttämiseen. Kasvipassitiedot eivät aina ole lähetyslistassa, vaan tiedot voivat olla kasvierään kiinnitettynä, jolloin ne pitää ottaa erikseen talteen.*

Lisätietoja:

[Kasvipassiopas: https://www.evira.fi/globalassets/tietoa-evirasta/julkaisut/oppaat/kasvipassi-taimitodistus-rekisterinro_14201_2.pdf](https://www.evira.fi/globalassets/tietoa-evirasta/julkaisut/oppaat/kasvipassi-taimitodistus-rekisterinro_14201_2.pdf)

[Kasvipassia tai taimitodistusta käyttävien taimituottajien rekisteröintivelvoitteet: https://www.evira.fi/globalassets/kasvit/viljely-ja-tuotanto/kasvitaudit-ja-tuholaiset/katen-ohjeet/14616_rekisterointivelvoitteet.pdf](https://www.evira.fi/globalassets/kasvit/viljely-ja-tuotanto/kasvitaudit-ja-tuholaiset/katen-ohjeet/14616_rekisterointivelvoitteet.pdf)

1.4 Luonnonmukainen kasvinviljely

Jos viljelet tilaasi luonnonmukaisen tuotannon ehtojen mukaisesti, **sinua koskevat tavanomaisen tuotannon kirjaamisvaatimusten lisäksi** myös tässä luvussa mainitut kirjaamisvaatimukset. Vastaavasti huomioi tässä luvussa mainittujen vähimmäissäilytysaikojen lisäksi myös luvuissa 1.1–1.3 mainitut vähimmäissäilytysajat.

Jos osa tilastasi on tavanomaisessa tuotannossa, pidä liike- ja varastokirjanpitoa ja tee lohkokohdaisia muistiinpanoja myös tavanomaisessa tuotannossa olevasta tilan osasta. Tee muistiinpanot 7 vuorokauden kuluessa tapahtumasta.

Normaalin liikekirjanpidon lisäksi luomu edellyttää tietoa tilalle tulevista ja tilalta lähtevistä tuotantopanoksista ja tuotteista eli **varastokirjanpitoa** ja siitä tehtäviä yhteenvetoja eli **taseita**. Varastokir-

janpidon tiedot voivat perustua kirjanpitositteiden (kuten kuittien ja laskujen) lisäksi myös esimerkiksi lohkokohdaisiin muistiinpanoihin ja tuotteiden saateasiakirjoihin. Arvioi, että varastokirjanpidon tiedot vastaavat varastoissa olevia tuotemääriä. Voit tarkentaa varastossa olevat määrät myöhemmin esimerkiksi tilitystietoihin perustuen.

Taulukko 11. Luomukasvinviljelytilan kirjaamisvaatimukset

Kirjaamisvaatimus (liikekirjanpito ja varastokirjanpito) (Katso yksityiskohdat myös: Eviran ohje, Luonnonmukainen tuotanto 1, Yleiset ja kasvintuotannon ehdot)	Säilytysaika vähintään
<p>Tilalle hankitut (ostetut tai saadut) tuotantopanokset (kuten lannoitteet, mukaan lukien karjanlanta, maanparannusaineet, kasvinsuojeluaineet sekä siemenet ja muu lisäysaineisto ja maataloustuotteet*):</p> <ul style="list-style-type: none"> • määrä (esim. kg tai m³) ja laatu (esim. siemenohra, rehukaura) • tuotantotapa (luomu, siirtymävaihe, tavanomainen) • toimituspäivä • vastaanotetuista luomutuotteista tehtyjen pakkausmerkintöjen ja saateasiakirjojen vastaavuuden tarkastusten tulos. Vastaanotettaessa luomutuotteita tarkistetaan, että pakkauksissa ja saateasiakirjoissa olevat tiedot (toimijan ja tuotteen nimi, mahdollinen eränumero, valvontaviranomaisen tunnus) vastaavat toisiaan. Kyseinen saateasiakirja on säilytettävä tarkastusta varten. <p>Tilalla tuotetut ja käytetyt maataloustuotteet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • satoarvio ja kokonaismäärä (esim. kg tai m³) ja laatu (esim. ohra, kaura) • mahdollinen hävikki • tuotteiden tuotantotapa (luomu, siirtymävaihe, tavanomainen). <p>Tilalta myydyt tai luovutetut tuotantopanokset ja maataloustuotteet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • määrä (esim. kg tai m³) ja laatu (esim. mallasohra, rehukaura) • tuotantotapa (luomu, siirtymävaihe, tavanomainen) • vastaanottajien nimet • toimituspäivä. <p>Varastokirjanpidon tase (yhteenveto siitä, kuinka paljon tuotantopanoksia ja valmiita tuotteita on varastossa) Laske taseet vähintään sato- tai kalenterivuositain. Sinun ei tarvitse laatia varastokirjanpidon taseita silloin, kun tapahtumien määrä on niin vähäinen, että tarkastaja voi vaivatta kirjanpidosta nähdä, paljonko tuotteita on hankittu/luovutettu (enintään 10 tapahtumaa vuodessa).</p>	<p>Luomutarkastuksesta luomutarkastukseen tai niin kauan kuin tuotetta on varastossa</p>
<p>Kasvulohkokohtaiset muistiinpanot Kirjaa luvussa 1.1 Lohkokohtaiset muistiinpanot mainittujen lohkomuistiinpanojen lisäksi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kerääjäkasvit • sadon määrä tuotantotavoittain (luomu, siirtymävaihe, tavanomainen) ja korjuupäivä. Saa perustua arvioon (tarkempi tieto myynnin yhteydessä). 	<p>Luomutarkastuksesta luomutarkastukseen tai niin kauan, kun tuotetta on varastossa</p>
<p>Tarvittaessa merkintä fosforintasauksen alkamisesta lohkolla ja tasausvuodesta.</p>	<p>Luomusitoumuskausi ja sitoumuskauden päättymisen jälkeen 4 vuotta</p>

*Huom! Varastokirjanpitoa vaaditaan myös sellaisista tavanomaisista tuotteista ja tuotantopanoksista, jotka voivat sekoittua luomutuotteiden kanssa. Jos ostat rehuviljaa luomutilan tavanomaiselle karjalle, tulee sekä luomu- että tavanomainen vilja näkyä varastokirjanpidossa.

2. Eläintuotanto

Tämän osan alussa on käsitelty elintarviketuotantoeläimiä koskevat yleiset kirjaamisvaatimukset. Elintarviketuotantoeläimellä tarkoitetaan eläintä, josta saadaan eläimistä saatavia elintarvikkeita, kuten maitoa, munia, hunajaa tai lihaa. Ota lisäksi huomioon eläinlajikohtaiset lisävaatimukset luvusta 2.2 Eläinlajikohtaiset kirjaamisvaatimukset. Tavanomaista tuotantoa koskevat kirjaamisvaatimukset koskevat soveltuvin osin myös luomueläintuotantoa ja tarvittavat lisävaatimukset on koottu luomueläintuotantoa koskevaan lukuun 2.3. Jos kasvattamasi eläimet eivät ole elintarviketuotantoeläimiä, niitä koskevat tietojen kirjaamisvaatimukset on koottu oppaan lukuun 2.2.7 Muut tuotantoeläimet.

Kirjanpito voi olla sähköisessä muodossa. Kirjaamiseen voi käyttää tilalla käytössä olevaa eläinten terveydenhuollon seurantajärjestelmää (esimerkiksi Naseva, Sikava) tai laatujärjestelmää.

Osaan taulukoista on merkitty rastiin ”kaikkia koskeva” ja ”täydentävät ehdot”.

- Rasti kohdassa ”kaikkia koskeva” merkitsee, että sinun tulee täyttää kyseinen vaatimus, vaikka et hakisikaan maataloustukia.
- Rasti kohdassa ”täydentävät ehdot” merkitsee, että vaatimus on maataloustukien täydentävien ehtojen järjestelmään kuuluva ehto. Täydentävät ehdot ovat vaatimuksena EU:n suorissa tuissa ja osarahoittamissa tuissa (ympäristökorvaus, luonnonhaittakorvaus, eläinten hyvinvointikorvaus ja luonnonmukaisen tuotannon korvaus) sekä osittain kansallisissa viljelytuissa.

2.1 Eläintenpitäjiä koskevat yleiset vaatimukset

2.1.1 Eläimistä saatavien elintarvikkeiden alkutuotanto

Eläimistä saatavien elintarvikkeiden alkutuotannolla tarkoitetaan eläinten kasvatusta, lypsämistä ja kaikkia eläintuotannon vaiheita ennen teurastusta. Alkutuotantoa ovat esimerkiksi maidon- ja muntantuotanto, lihakarjan kasvatusta ja hunajantuotanto.

Tässä luvussa on käsitelty kaikkia elintarviketuotantoeläimiä koskevat kirjaamisvaatimukset. Katso näiden lisäksi eläinlajikohtaiset lisävaatimukset luvusta 2.2 Eläinlajikohtaiset kirjaamisvaatimukset.

Taulukko 12. Eläimistä saatavien elintarvikkeiden alkutuotannon kirjaamisvaatimukset

Kirjaamisvaatimus	Kaikkia koskeva	Täydentävät ehdot	Säilytysaika vähintään
Jäljitettävyys			
Pidä kirjaa tilalle vastaanotetuista ja tilalta teurastettaviksi toimitetuista eläimistä. Kirjaamisvaatimus voidaan täyttää eläinluettelolla (katso luku 2.2 Eläinlajikohtaiset kirjaamisvaatimukset).	X	X	1 vuosi
Jos eläimeen on laitettu mikrosiru, kirjaa ylös eläimen tiedot ja mikrosirun numero.	X		1 vuosi siitä, kun eläin on toimitettu tilalta
Kun lähetät eläimiä teurastamoon, ilmoita kyseisiä eläimiä koskevat elintarvikeketjutiedot teurastamoon vähintään 24 tuntia ennen eläinten saapumista teurastamoon tai viimeistään eläinten mukana. Kirjaa ylös, milloin ja mihin teurastamoon toimitit elintarvikeketjutiedot.	X		1 vuosi
Pidä kirjaa tilalta elintarvikkeeksi toimitetuista alkutuotannon tuotteista, kuten munista tai maidosta: <ul style="list-style-type: none"> vastaanottajan nimi ja osoite (ei vaadita luovutettaessa suoraan kuluttajalle, Evira kuitenkin suosittelee, että raakamaitoa ostaneiden kuluttajien nimi ja yhteystieto kirjataan, ostajien suostumuksella) tuotteen nimi toimituspäivä ja ajankohta, jos saman päivän aikana on toimitettu useita eriä toimitettu määrä. 	X	X	1 vuosi
Eläinten terveys			
Pidä kirjaa eläinten terveydentilasta ja sellaisten tautien esiintyvyydestä, jotka voivat vaikuttaa eläimistä saatavien tuotteiden turvallisuuteen. <ul style="list-style-type: none"> Esimerkiksi salmonella, sikaruusu, EHEC, listeria, luomistauti, pernarutto, tuberkuloosi, TSE-sairaudet, sikojen hännänpurenta, lapahaavaumat. Kirjaa ylös myös, jos havaitset muutoksia tuotannossa, esimerkiksi huomattavat muutokset rehun tai veden kulutuksessa, maidon- tai munantuotantomäärissä. <p>Kirjaamisvaatimus voidaan täyttää säilyttämällä tiedot eläinlääkäriin eläimille antamista diagnooseista esimerkiksi siemennys- ja terveyskorteissa tai eläinten terveydenhuollon seurantajärjestelmässä (esimerkiksi Naseva, Sikava).</p>	X		3 vuotta

Kirjaamisvaatimus	Kaikkia koskeva	Täydentävät ehdot	Säilytysaika vähintään
Tutkimukset ja tarkastukset			
<p>Pidä kirjaa eläimistä otettujen näytteiden tai muiden diagnostisiin tarkoituksiin otettujen näytteiden, joilla on merkitystä ihmisten terveyden kannalta, tutkimusten tuloksista.</p> <ul style="list-style-type: none"> Esimerkiksi salmonellavalvontaohjelmasta, nautojen EHEC-tutkimuksista, teurastamon toteuttamasta broilereiden kampylobakteerivalvonnasta, raakamaidon patogeenitutkimuksista, vesitutkimuksista, vierasainevalvonta-äyhteistä ja utaretulehdustutkimuksista. <p>Kirjaamisvaatimus täyttyy, kun säilytät saamasi tutkimustodistukset.</p>	X	X	3 vuotta
<p>Pidä kirjaa eläinten tai eläimistä saatavien tuotteiden tarkastuksista ja niiden tuloksista. Esimerkiksi:</p> <ul style="list-style-type: none"> eläinten teurastustiedoista (lihantarkastuspäätökset, sikojen sairastuvuustiedot, tarkastuseläinlääkärin tai teurastamon sinulle ilmoittamat tiedot) salmonellavalvontaohjelmaan liittyvistä tarkastuskäynneistä maidon bakteeri- ja solupitoisuuden määrittämisestä eläimille tehdyistä terveystarkastuksista ja terveydenhuoltokäynneistä maidontuotantotilojen navettahygieniatarkastuksista muista alkutuotantopaikalla elintarvikelainsäädännön nojalla tehdyistä tarkastuksista. <p>Kirjaamisvaatimus täyttyy, kun säilytät saamasi tarkastuspöytäkirjat, -kertomukset, -yhteenvedot tai päätökset sekä meijerin toimittamat tulokset raakamaidon bakteeri- ja solupitoisuuksien mittauksista.</p>	X	X	3 vuotta

2.1.2 Eläinten lääkitseminen

Kaikista elintarviketuotantoeläimille annettavista lääkkeistä ja lääkerehuista on pidettävä kirjaa. Kysy tarvittaessa eläinlääkäriltä tai apteekista, onko valmiste lääke. Lähes kaikki tuotantoeläinten lääkkeet ovat reseptilääkkeitä. Lääkereichussa on aina lääkerehu-merkintä. Eläimen omistajan tai haltijan on kirjattava kaikki eläinlääkärin, omistajan, haltijan tai muun henkilön tuotantoeläimelle antamat lääkkeet ja lääkerehut.

Jos sinulla on hevosia, katso lääkitsemistä koskevista kirjaamisvaatimuksista lisäksi luvusta 2.2.6 Hevoset. Muiden tuotantoeläinten lääkitsemistä koskevat kirjaamisvaatimukset ovat luvussa 2.2.7 Muut tuotantoeläimet.

Taulukko 13. Eläinten lääkitsemiseen liittyvät kirjaamisvaatimukset (elintarviketuotantoeläin)

Kirjaamisvaatimus	Kaikkia koskeva	Täydentävät ehdot	Säilytysaika vähintään
<p>Kirjaa eläimen lääkinnästä seuraavat tiedot:</p> <ul style="list-style-type: none"> • eläimen tai eläinryhmän tunnistustiedot • lääkityksen antopäivämäärät • lääkityksen aloittaja (eläinlääkäri tai eläinlääkärin tunnusnumero, eläimen omistaja tai haltija tai näiden valtuuttama henkilö) • lääkkeen tai lääkerehun käytön syy • lääkkeen nimi • lääkkeen tai lääkerehun määrä • lääkkeelle tai lääkerehulle määrätty varoaika • lääkkeen tai lääkerehun myyjä (lääkerehun osalta vaihtoehtoisesti toimittaja). • Kirjaa myös ennaltaehkäisevä lääkitys, esim. matolääkitys tai rokotus sekä lääkitykset, joilla ei ole varoaikaa. <p>Säilytä kaikki eläinlääkärin reseptit ja muut kirjalliset selvitykset lääkkeen tai lääkerehun luovutuksesta (esim. apteekikuitit, lääkerehun rahtikirjat).</p> <p>Kun eläinlääkäri luovuttaa eläinten terveydenhuollon seurantajärjestelmään (esim. Naseva, Sikava) kuuluvalla tilalla lääkkeitä tulevan tarpeen varalle, lääkekirjanpidon on oltava sähköinen.</p>	X	X	5 vuotta viimeisestä lääkkeen tai lääkerehun annosta huolimatta siitä, onko eläin elossa vai ei

2.1.3 Eläinten ruokinta, rehujen sekoitus ja valmistus

Rehuja ovat esimerkiksi viljat, karkearehut, täysrehut, täydennysrehut, juottorehut, kivennäisrehut, lääkerehut, rehun lisäaineet ja niiden seokset eli esiseokset.

Elintarviketuotantoeläinten ruokinta ja rehujen sekoittaminen ovat rehualan alkutuotannon toimintaa. Rehujen sekoittamisella tarkoitetaan rehuseosten, esimerkiksi ape- tai liemirehun, tekemistä oman tilan tarpeisiin käyttämättä lisäaineita tai esiseoksia muuten kuin täydennysrehujen sisältäminä. Poikkeuksena säilörehun säilöntäaineita olevien lisäaineiden tai esiseosten käyttäminen on rehualan alkutuotannon toimintaa. Rehun valmistamisella tarkoitetaan rehuseosten tekemistä lisäaineita tai esiseoksia, kuten vitamiineja tai ureaa käyttäen. Rehun valmistamista on myös esimerkiksi rehuseosten tekeminen myyntiin. Rehun valmistus ei ole alkutuotannon toimintaa ja sitä koskevat rehualan alkutuotannon toimintaa laajemmat vaatimukset kirjattavista tiedoista ja säilytettävistä asiakirjoista*.

Vaatimus rehukirjanpidosta koskee elintarviketuotantoeläimiä pitäviä tiloja. Kirjaamisvaatimusta ei kuitenkaan ole, jos kasvatat elintarviketuotantoeläimiä vain yksityiseen kotikäyttöön.

Jos tilallasi on myös kasvien viljelyä rehuksi, katso kirjaamisvaatimukset myös kohdasta 1.2.2 Rehuntuotanto. Jos käytät lääkerehua, sitä koskevat lisäksi kaikki lääkkeiden kirjanpitoa koskevat vaatimukset: katso myös kirjaamisvaatimukset kohdasta 2.1.2 Eläinten lääkitseminen. Lääkerehun määrää aina eläinlääkäri.

Rehukirjanpidoksi riittää ostotositteiden (verokirjanpito) ja rahtikirjojen, lääkerehuista lääkekirjanpidon (täydentäen lääkekirjanpidon edellyttämällä tiedoilla) ja rehuista mahdollisesti esimerkiksi viranomaisvalvonnassa tai myyntitilanteessa otettujen näytteiden tutkimustodistusten säilyttäminen, kun niistä löytyvät alla taulukossa 14 olevat tiedot. Vaihtoehtoisesti voit kirjata rehujen tietoja esimerkiksi Eviran nettisivuilta löytyvään mallilomakkeeseen (rehukirjanpitolomake: https://www.evira.fi/globalassets/elaimet/rehut/lomakkeet/rehukirjanpito_lomake.doc).

* Lisätietoa rehujen valmistuksen (muuta kuin rehualan alkutuotannon toimintaa) kirjaamis- ja ilmoitusvaatimuksista ja säilytettävistä asiakirjoista:

<https://www.evira.fi/elaimet/rehut/rehualan-toiminta/viljelijat-ja-kotielaintuottajat/rehun-lisaaaineiden-ja-esiseosten-kaytto-tilalla/> sekä

<https://www.evira.fi/elaimet/rehut/rehualan-toiminta/viljelijat-ja-kotielaintuottajat/muu-rehualan-toiminta/>

Taulukko 14. Eläinten ruokinnan, rehujen sekoituksen ja valmistuksen* kirjaamisvaatimukset

Kirjaamisvaatimus	Kaikkia koskeva	Täydentävät ehdot	Säilytysaika vähintään
Tilalle hankittu rehu: <ul style="list-style-type: none"> rehun myyjän/toimittajan nimi ja osoite tuotteen nimi (esimerkiksi ADE-vitamiiniliuos) toimituspäivä ja määrä (esimerkiksi l, tn, m³ tai paalia) eläinryhmä, jolle rehu on syötetty (esimerkiksi lypsy-lehmät). 	X	X	5 vuotta
Tilalla tuotettu rehu: <ul style="list-style-type: none"> rehun nimi (esimerkiksi säilörehu) määrä (esimerkiksi tn, m³ tai paalia) eläinryhmä, jolle rehu on syötetty (esimerkiksi lam-paat) 	X	X	5 vuotta
Rehun käytön lopettamisaika, jos rehun käyttöön liittyy lisäaineen, esimerkiksi kokkidiostaatin, tai lääkkeen (lääkerehun**) takia varoaika	X	X	5 vuotta
Rehuista otettujen näytteiden tulokset.	X	X	5 vuotta
Tilalle ostetun tai tilalla tuotetun rehuvan rehuvaraston tunnistetun, esimerkiksi "siilo 2". <ul style="list-style-type: none"> Rehuvaraston tunnisteen muoto on vapaa, kunhan rehujen säilytyspaikat ovat yksilöitävissä ja erotettavissa toisistaan. Jos rehuvarasto on erotettavissa sijaintinsa puolesta, voit merkitä rehuvaraston paikan rehukirjanpitoon rehuvaraston tunnisteksi. 	X		5 vuotta
Desinfiointiaineiden ja tuhoeläinmyrkkyjen käyttö ruokinta-astioiden käsittelyssä. Katso lisätietoja kirjaamisvaatimuksista luvusta 1.2.1 Biosidit eli haitallisten eliöiden torjunta-aineet	X	X	3 vuotta

* Lisätietoa rehujen valmistuksen (muuta kuin rehualan alkutuotannon toimintaa) kirjaamis- ja ilmoitusvaatimuksista ja säilytettävistä asiakirjoista:

<https://www.evira.fi/elaimet/rehut/rehualan-toiminta/viljelijat-ja-kotielaintuottajat/rehun-lisaaaineiden-ja-esiseosten-kaytto-tilalla/> sekä

<https://www.evira.fi/elaimet/rehut/rehualan-toiminta/viljelijat-ja-kotielaintuottajat/muu-rehualan-toiminta/>

** Lääkerehujen osalta katso myös taulukko 13.

2.1.4 Kuolleet eläimet ja eläinten lopettaminen

Taulukko 15. Kuolleisiin eläimiin ja eläinten lopettamiseen liittyvät kirjaamisvaatimukset

Kirjaamisvaatimus	Kaikkia koskeva	Täydentävät ehdot	Säilytysaika vähintään
Pidä kirjaa kuolleiden eläinten lukumääristä. Kirjanpidon muotoa ei ole määritelty ja se voi koostua useammasta osasta, kuten esimerkiksi sähköisestä järjestelmästä (esim. eläinluettelot, Naseva tai Sikava) ja käsin pidetystä kirjanpidosta.	X	X	3 vuotta sen vuoden päättymisestä lukien, jolloin kirjanpitoon viimeksi kirjattiin eläintä koskeva merkintä
Kirjanpito eläinten lopettamiseen tarkoitettujen välineiden kunnossapidosta (maatilojen osalta koskee käytännössä turkiseläimiä ja munintansa päättäneitä kanoja).	X		1 vuosi

2.1.5 Eläimistä saatavat sivutuotteet

Eläimistä saatavia **sivutuotteita** ovat ne osat eläimistä ja eläimistä saatavista tuotteista, joita ei käytetä ihmisravinnoksi. Näitä ovat esimerkiksi kuolleet eläimet, entiset eläinperäiset elintarvikkeet, kompostointilaitoksiin menevä ruokajäte sekä eläinten teurastuksessa syntyvät jakeet, joita ei käytetä ihmisravinnoksi.

Pidä kirjaa eläinperäisten sivutuotteiden lähettämisestä tilalta, hävittämisestä ja käytöstä tilalla sekä sivutuotteiden vastaanottamisesta tilalle. Jos käytät sivutuotteita elintarviketuotantoeläinten rehuksi, katso kirjaamisvaatimukset myös kohdasta 2.1.3 Eläinten ruokinta, rehujen sekoitus ja valmistus.

Taulukko 16. Sivutuotteisiin liittyvät kirjaamisvaatimukset

Kirjaamisvaatimus	Kaikkia koskeva	Täydentävät ehdot	Säilytysaika vähintään
Sivutuotteiden lähettäminen tilalta: <ul style="list-style-type: none"> • eläinlaji • tunnistetieto (korvamerkin numero) • määrä • päivämäärä, jolloin aines vietiin pois tiloista* • kuljettajan tiedot • vastaanottajan tiedot. 	X		2 vuotta
Sivutuotteiden polttaminen tilakohtaisessa polttolaitoksessa: <ul style="list-style-type: none"> • eläinlaji • määrä • päivämäärä. 	X		2 vuotta
Sivutuotteiden hautaaminen: <ul style="list-style-type: none"> • eläinlaji • sivutuoteluokka • määrä • hautaamispaikka • päivämäärä. 	X		2 vuotta
Rehun valmistaminen sivutuotteista: <ul style="list-style-type: none"> • käytetyn sivutuotteen määrä • eläimet, joita kyseisellä aineksella on ruokittu • valmistuspäivämäärä. 	X		2 vuotta
Kettujen tai supien ruokkiminen saman lajin eläinten ruhoista valmistetulla rehulla: <ul style="list-style-type: none"> • turkisten lukumäärä • ruhojen lukumäärä jokaisesta lähetyksestä jäljitettävyyden varmistamiseksi.	X		2 vuotta
Sivutuotteiden käyttäminen lannoitteena tai maanparannusaineena: <ul style="list-style-type: none"> • määrä • levittämispäivämäärä • levittämisaika • päivämäärä, jolloin karja on päästetty laidunmaan kyseiselle lohkolle tai siltä on korjattu rehusiksi tarkoitettua kasvillisuutta. 	X		2 vuotta
Sivutuotteiden vastaanottaminen tilalle: <ul style="list-style-type: none"> • vastaanottopäivämäärä • alkuperäpaikka** • kuljettajan tiedot. 	X		2 vuotta
Kaupallinen sivutuotelaitostoiminta: Huomioi sivutuotelainsäädännöstä tulevat muut kirjaamis- ja hyväksyntä- ja rekisteröintivaatimukset. Lisätietoja: https://www.evira.fi/yhteiset/elaimista-saatavat-sivutuotteet/	X		–

* Jos sivutuotteen lähettämisestä tilalta on säilytetty jäljennös rahtikirjasta tai vastaavasta ja siitä käy ilmi lähettämispäivämäärä, tietoa ei tarvitse sisällyttää kirjanpitoon.

** Jos sivutuotteen vastaanottamisesta tilalle on säilytetty jäljennös rahtikirjasta tai vastaavasta ja siitä käy ilmi aineksen alkuperäpaikka, tietoa siitä ei tarvitse sisällyttää kirjanpitoon.

2.1.6 Eläinten sisämarkkinakauppa sekä tuonti ja vienti

Jos siirret eläimiä Suomeen muista EU:n jäsenvaltioista tai Suomesta toiseen EU:n jäsenvaltioon (sisämarkkinakauppa) taikka tuot eläimiä Suomeen EU:n ulkopuolelta tai viet niitä EU:n ulkopuolelle, vastaat eläinten siirtokelpoisuutta tai tuontia koskevien vaatimusten täyttymisestä. Lisää tietoa näistä vaatimuksista on Eviran verkkosivuilla osoitteessa <https://www.evira.fi/elaimet/tuonti-ja-vienti/>.

Taulukko 17. Eläinten sisämarkkinakauppaan sekä tuontiin ja vientiin liittyvät kirjaamisvaatimukset

Kirjaamisvaatimus	Kaikkia koskeva	Täydentävät ehdot	Säilytysaika vähintään
Luettelo eläinten lähetyksestä: <ul style="list-style-type: none"> tiedot tuoduista alkioista, sukusoluista ja eläimistä sekä niiden tunnisteet eläinten määrät tiedot toimitettujen eläinten lähettäjältä, lähtöpäikasta, vastaanottajasta ja määräpaikasta tuontipäivämäärä tiedot siitä, mitä asiakirjoja toimituksen mukana on seurannut. Ota kopiot asiakirjoista ja arkistoi ne. jos luovutat vastaanotettuja eläimiä eteenpäin, seuraavat tiedossa olevat vastaanottajat sekä toimituksen ajankohta. Kirjaamisvaatimus täyttyy, jos säilytät terveystodistukset ja muut asiakirjat.	X	X*	5 vuotta
Lähetyksien liitteinä olleet viralliset terveystodistukset	X	X*	5 vuotta

*Täydentävät ehdot koskevat tämän kirjaamisvaatimuksen osalta vain lampaiden ja vuohien sisämarkkinakauppaa ja tuontia sekä nautojen tuontia.

2.2 Eläinlajikohtaiset kirjaamisvaatimukset

Tässä luvussa käsitellään lajikohtaiset kirjaamisvaatimukset.

2.2.1 Maidontuotantoeläimet

Maidontuotantoeläimiä koskevat kirjaamisvaatimukset koskevat kaikkia maidontuotannossa pidettäviä eläinlajeja.

Taulukko 18. Maidontuotannon kirjaamisvaatimukset

Kirjaamisvaatimus	Kaikkia koskeva	Täydentävät ehdot	Säilytysaika vähintään
<p>Säilytä tutkimustodistukset maidon kanssa kosketuksiin joutuvien pintojen puhdistamiseen ja huuhteluun käytettävän veden tutkimuksista.</p> <ul style="list-style-type: none"> Tulokset käyttöönottotutkimuksesta ja säännöllisesti 3 vuoden välein tehdyistä tutkimuksista* 	X	X	Säilytä todistusta käyttöönottotutkimuksesta pysyvästi. Säilytä todistuksia säännöllisistä, 3 vuoden välein tehtävistä tutkimuksista vähintään 5 vuotta.
<p>Todistukset lypsykoneen huollosta ja testauksesta:</p> <ul style="list-style-type: none"> Säilytä huolloista kuitit, jos niistä käy ilmi huollon sisältö ja ajankohta. Säilytä lypsykoneen testauksesta todistus. Voit tehdä huollon ja testauksen myös itse, jolloin kirjaa vapaamuotoisesti huollon ja testauksen sisältö ja päivämäärä. 	X	X	1 vuosi, mutta Evira suosittelee säilyttämistä vähintään seuraavaan maitohygieniatarkastukseen asti
<p>Kirjanpito, josta selviää, että alkutuotantopaikalla noudatetaan lainsäädännön edellyttämiä lämpötiloja maidon säilytyksessä ja siirtämisessä.</p> <p>Kirjaukseksi riittää, että säilytät tiedot maidon keräilyn yhteydessä todetusta lämpötilasta. Evira kuitenkin suosittaa, että kirjaat lämpötilan säännöllisesti jokaisen lypsykerran jälkeen. Automaattista lypsylaitteistoa käytettäessä lämpötila suositellaan kirjattavaksi kaksi kertaa vuorokaudessa. Myös automaattinen lämpötilanseurantajärjestelmä ja siitä tallentuvat lämpötilatiedot käyvät kirjanpidoksi, mutta järjestelmän toimivuutta on seurattava.</p>	X	X	1 vuosi
<p>Säilytä tiedot automaattisen lypsylaitteiston toiminnasta ja automaattilypsyyn liittyvästä vedinten puhdistamisen seurannasta. Automaattisessa lypsylaitteistossa on oltava järjestelmä, joka tallentaa tiedon:</p> <ul style="list-style-type: none"> lypsylaitteiston ja maidon jäähdytys- ja varastointilaitteiden puhdistamisen teknisestä epäonnistumisesta eläinkohtaisesti kaikesta erilleen ohjatusta maidosta siitä, onko muuttuneen maidon erottelujärjestelmä käytössä vai ei. <p>Vedinten riittävän puhdistamisen varmistamiseksi tuottajan on seurattava laitteiston suorittamaa puhdistustapahtumaa säännöllisesti. Pidä kirjaa tästä seurannasta ja sen havainnoista.</p>	X	X	1 vuosi

* Jos tilan vesi tulee vesilaitokselta tai vesiosuuskunnalta, kirjanpidoksi riittää, että voit osoittaa olevasi liittynyt vesilaitoksen verkostoon esimerkiksi laskun avulla.

2.2.2 Nautaeläimet

Taulukko 19. Kaikkia nautatiloja koskevat kirjaamisvaatimukset

Kirjaamisvaatimus	Kaikkia koskeva	Täydentävät ehdot	Säilytysaika vähintään
Ajantasainen, pitopaikkakohtainen nautaeläinluettelo* <ul style="list-style-type: none"> Kirjaa tapahtumat viimeistään kolmantena päivänä tapahtumapäivästä. Jos eläinluetteloä ylläpidetään sähköisellä sovelluksella, ei pitopaikassa tarvitse olla luettelon paperista versiota, mikäli luettelon tiedot ovat ajan tasalla. 	X	X	Kuluva vuosi + 3 vuotta. Säilytysaika lasketaan alkavaksi eläinluetteloon tehdystä viimeisimmästä merkinnästä.
Ilmoitukset omistuksessa tai hallinnassasi olevien eläinten tapahtumista nautarekisteriin. Tee ilmoitus 7 vuorokauden kuluessa tapahtumasta.	X	X	–

*Lisätietoja: https://www.evira.fi/globalassets/elaimet/elainsuojelu-ja-elainten-pito/merkitseminen-ja-rekisterointi/nautaohje2015_fi.pdf

Taulukko 20. Nautatilan tukiin liittyvät kirjaamisvaatimukset

Tukimuoto	Kirjaamisvaatimus	Säilytysaika vähintään
Nautaeläinpalkkiot ja kansalliset kotieläintuet	Tuen hakuun liittyvät alkuperäiset asiakirjat: <ul style="list-style-type: none"> eläinluettelo eläinten vuokrasopimukset valtakirjat osto- ja myyntikuitit ym. tositteet. 	Tukivuosi + 4 vuotta
Eläinten hyvinvointikorvaus	Tuen hakuun liittyvät alkuperäiset asiakirjat: <ul style="list-style-type: none"> eläinluettelo eläinten vuokrasopimukset valtakirjat osto- ja myyntikuitit ym. tositteet. 	Sitoumuskausi ja sitoumuskauden päättymisen jälkeen 4 vuotta
Eläinten hyvinvointikorvaus: <i>1.1 Nautojen ruokinta ja hoito</i>	<ul style="list-style-type: none"> Karkearehuanalyysit ruokinnassa käytettävästä karkearehusta Laskelmiin perustuva eläinryhmäkohtainen voimassa oleva ja karkearehun rehuanalyysiin perustuva kirjallinen ruokintasuunnitelma. Toimintahäiriöiden varalta ajan tasalla pidettävä kirjallinen varautumissuunnitelma, jossa määritellään ne toimenpiteet, joihin ryhdytään sähkö- tai vesikatkoksen aikana. 	Sitoumuskausi ja sitoumuskauden päättymisen jälkeen 4 vuotta
Eläinten hyvinvointikorvaus: <i>1.2 a ja b Vasikoiden pito-olosuhteiden parantaminen I ja II</i>	<ul style="list-style-type: none"> Lääkityskirjanpito, jos tilalla nupoutetaan vasikoita. 	Sitoumuskausi ja sitoumuskauden päättymisen jälkeen 4 vuotta

Tukimuoto	Kirjaamisvaatimus	Säilytysaika vähintään
Eläinten hyvinvointikorvaus: <i>1.4a. Nautojen laidunnus laidunkaudella ja jaloittelu laidunkauden ulkopuolella</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Laidunkaudella laidunnuskirjanpito: <ul style="list-style-type: none"> ○ kirjaa päivä ja eläinryhmä, jolloin eläimet ovat olleet laitumella 1.5.–30.9. (väh. 60 pv). • Laidunkauden ulkopuolisesta jaloittelusta ulkoilukirjanpito: <ul style="list-style-type: none"> ○ kirjaa päivä ja eläinryhmä, jolloin eläimet ovat olleet jaloittelemassa 1.10.–30.4. 	Sitoumuskausi ja sitoumuskauden päättymisen jälkeen 4 vuotta
Eläinten hyvinvointikorvaus: <i>1.4b. Nautojen pitkäaikaisempi laidunnus laidunkaudella</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Laidunnuskirjanpito: <ul style="list-style-type: none"> ○ kirjaa päivä ja eläinryhmä, jolloin eläimet ovat olleet laitumella ajalla 1.5.–30.9. (väh. 90 pv). 	Sitoumuskausi ja sitoumuskauden päättymisen jälkeen 4 vuotta
Alkuperäisrotujen kasvattaminen, ympäristösopimus (itä-, länsi- ja pohjois-suomenkarja)	<p>Tuen hakuun liittyvät alkuperäiset asiakirjat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • eläinluettelo • eläinten vuokrasopimukset • valtakirjat • osto- ja myyntikuitit ym. tositteet • rotupuhtaustodistukset • tiedot sopimuseläimen korvaavuudesta. 	Sopimuskausi ja sopimuskauden päättymisen jälkeen 4 vuotta
Maidon pohjoinen tuotantotuki	<p>Tuen hakuun liittyvät alkuperäiset asiakirjat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • eläinluettelo • eläinten vuokrasopimukset • valtakirjat • osto- ja myyntikuitit ym. tositteet <p>Suoramyyntimaidon kirjanpito:</p> <ul style="list-style-type: none"> • suoraan kuluttajille myydyin maidon ja maitotuotteiden määrät kuukausittain • osto- ja myyntikuitit. 	Tukivuosi + 4 vuotta

2.2.3 Siat

Taulukko 21. Kaikkia sikatiloja koskevat kirjaamisvaatimukset

Kirjaamisvaatimus	Kaikkia koskeva	Täydentävät ehdot	Säilytysaika vähintään
Ajantasainen, pitopaikkakohtainen eläinluettelo*: <ul style="list-style-type: none"> Kirjaa tapahtumat viimeistään kolmantena päivänä tapahtumapäivästä. Jos eläinluetteloä ylläpidetään sähköisellä sovelluksella, ei pitopaikassa tarvitse olla luettelon paperista versiota, jos luettelon tiedot ovat ajan tasalla. 	X	X	Kuluva vuosi + 3 vuotta. Säilytysaika lasketaan alkavaksi eläinluetteloon tehdystä viimeisimmästä merkinnästä.
Ilmoitukset omistuksessasi tai hallinnassasi olevien eläinten tapahtumista sikarekisteriin. Tee ilmoitus 7 vuorokauden kuluessa tapahtumasta.	X	X	–
Pitopaikkakohtaiset eläinmääräilmoitukset sikarekisteriin kolme kertaa vuodessa: <ul style="list-style-type: none"> toukokuussa (tammi–huhtikuu) syyskuussa (touko–elokuu) seuraavan vuoden tammikuussa (syys–joulukuu). Kuukausittainen eläinten lukumäärätieto on eläinten lukumäärä kunkin kuukauden 1. päivänä.	X	X	–

*Lisätietoja:

https://www.evira.fi/files/attachments/fi/elaimet/elainsuojelu_ja_elainten_pito/1sikaopas2014.doc

Taulukko 22. Sikojen valvottuja pito-olosuhteita koskevat kirjaamisvaatimukset

Jos olet hakenut ja Evira on tunnustanut tilasi täyttävän valvottujen pito-olosuhteiden vaatimukset, seuraavat kirjaamisvaatimukset koskevat tilaasi.

Kirjaamisvaatimus	Säilytysaika vähintään
Pidä kirjaa seuraavista asioista: <ul style="list-style-type: none"> Suoritetut haittaeläinten torjuntatoimenpiteet <ul style="list-style-type: none"> Jos olet sopinut haittaeläinten torjunnasta ulkopuolisen toimijan kanssa, sinulla tulee olla saatavilla ulkopuolisen toimijan pitämä torjuntakirjanpito, josta käy ilmi suoritetut torjuntatoimenpiteet. Säännöllisesti tehty tarkkailukierrokset, joilla on havainnointi merkkejä jyrssiöiden olemassaolosta. Kaikki jyrssiöiden olemassaoloon viittaavat havainnot sisältäen mahdolliset kuolleet jyrssiät. 	5 vuotta

Taulukko 23. Sikatilan tukiin liittyvät kirjaamisvaatimukset

Tukimuoto	Kirjaamisvaatimus	Säilytysaika vähintään
Kansalliset kotieläintuet	Tuen hakuun liittyvät alkuperäiset asiakirjat: <ul style="list-style-type: none"> • eläinluettelo • eläinten vuokrasopimukset • valtakirjat • osto- ja myyntikuitit ym. tositteet. 	Hakuvuosi + 4 vuotta
Eläinten hyvinvointikorvaus	Tuen hakuun liittyvät alkuperäiset asiakirjat: <ul style="list-style-type: none"> • eläinluettelo • eläinten vuokrasopimukset • valtakirjat • osto- ja myyntikuitit ym. tositteet. 	Sitoumuskausi ja sitoumuskauden päättymisen jälkeen 4 vuotta
Eläinten hyvinvointikorvaus: 2.1. <i>Sikojen ruokinta ja hoito</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Kirjallinen, laskelmiin perustuva, voimassa oleva eläinryhmäkohtainen ruokintasuunnitelma, jossa on huomioitu eläinten ravintoainetarpeet, kasvu, tuotostaso tai tuotantovaihe. • Porsastuotantosikalassa kirjallinen tuotantosuunnitelma, joka sisältää siemennysaikataulut, vieroitusaikataulut ja tuotantoprosessin suunnittelun. Suunnitelman tiedot voivat olla sähköisessä muodossa esimerkiksi tilan käyttämässä tuotannonhallintaohjelmassa. Näiden tietojen avulla voidaan välttää sikalan ylitäyttö. • Toimintahäiriöiden varalta kirjallinen ajan tasalla pidettävä suunnitelma, jossa määritellään ne toimenpiteet, joihin ryhdytään sähkö- tai vesikatkoksen aikana. 	Sitoumuskausi ja sitoumuskauden päättymisen jälkeen 4 vuotta
Eläinten hyvinvointikorvaus: 2.2. <i>Joutilaiden emakoiden ja ensikoiden ulkoilu</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Kirjanpito päivistä, jolloin emakot tai ensikot ovat ulkoilleet (2 kertaa viikossa vuoden ympäri tai päivittäin 1.5.–30.9.) 	Sitoumuskausi ja sitoumuskauden päättymisen jälkeen 4 vuotta
Eläinten hyvinvointikorvaus: 2.4. <i>Parannetut porsimisolosuhteet</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Kirjanpito mahdollisesta porsimishäkin tilapäisestä käytöstä ja syistä. 	Sitoumuskausi ja sitoumuskauden päättymisen jälkeen 4 vuotta
Eläinten hyvinvointikorvaus: 2.6 <i>Karjujen kastraatio a ja b</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Karjuporsaiden lääkekirjanpito (a) • Lihasikojen lääkekirjanpito (b) 	Sitoumuskausi ja sitoumuskauden päättymisen jälkeen 4 vuotta

2.2.4 Siipikarja

Taulukko 24. Kaikkia siipikarjatiloja koskevat kirjaamisvaatimukset

Kirjaamisvaatimus	Kaikkia koskeva	Täydentävät ehdot	Säilytysaika vähintään
<p>Ajantasainen, pitopaikkakohtainen eläinluettelo*</p> <ul style="list-style-type: none"> Kirjaa tapahtumat viimeistään kolmantena päivänä tapahtumapäivästä. Jos eläinluetteloä ylläpidetään sähköisellä sovelluksella, ei pitopaikassa tarvitse olla luettelon paperista versiota, jos luettelon tiedot ovat ajan tasalla. 	X		Kuluva vuosi + 3 vuotta. Säilytysaika lasketaan alka- vaksi eläin- luetteloon teh- dystä viimei- simmästä merkinnästä
<p>Pakollinen terveystarkastus (salmonellatarkastus; munintatarkastus, broilerit, kalkkunat)</p> <p>Ilmoita kunnaneläinlääkärille uusien lintujen ottamisesta pitopaikkaan kahden viikon kuluessa lintuparven saapumisesta. Vaihtoehtoisesti ilmoita kunnaneläinlääkärille etukäteen tieto seuraavana kalenterivuonna saapuvien parvien suunnitelluista saapumisajankohdista.</p>	X		–
<p>Kun lähetät siipikarjaa teurastamoon, ilmoita yleisten elintarvikeketjutietojen lisäksi:</p> <ul style="list-style-type: none"> salmonellatarkastusohjelmaan kuuluvien lintujen osalta kunnaneläinlääkärin viimeisimmän tarkastuskäynnin ajankohta ja tarkastustulokset sekä tieto viimeisimmän salmonellatutkimuksen ajankohdasta ja tutkimustuloksesta kasvatusaikainen kuolleisuus lähetettävässä erässä lintujen saapumispäivä alkutuotantopaikalle, saapumiserän koko ja lintujen alkuperä (emokanalan nimi tai tunnus ja hautomon nimi). <p>Kirjaa ylös, milloin ja mihin teurastamoon toimitit elintarvikeketjutiedot.</p>	X		1 vuosi
<p>Jos lähetät munia munapakkaamoon, ilmoita munapakkaamoon salmonellatarkastusohjelman mukaisten tutkimusten ajankohdat ja tulokset sekä kunnaneläinlääkärin tarkastuskäyntien ajankohdat ja tarkastustulokset näiden tutkimusten ja tulosten valmistuttua.</p>	X	X	–
<p>Broilerikasvattamot</p> <p>Luettelo kasvatusosastoittain:</p> <ul style="list-style-type: none"> tuotujen broilereiden lukumäärä ja niiden käytettävissä oleva alue broilereiden rotu tai hybridi, jos se on tiedossa lopetettujen broilereiden lukumäärä sekä kuolleina löydettyjen broilereiden kuolinsyyt, jos ne ovat tiedossa parveen jäävien broilereiden lukumäärä myytävien tai teurastettavien broilereiden poistamisen jälkeen. 	X		3 vuotta

Kirjaamisvaatimus	Kaikkia koskeva	Täydentävät ehdot	Säilytysaika vähintään
<p>Kananmunien tuottajana pidä kirjaa tuotantotavoista ja täsmennä kunkin käytetyn tuotantotavan osalta:</p> <ul style="list-style-type: none"> • munivien kanojen hankintapäivä ja -ikä sekä lukumäärä • kanojen poistopäivät ja -määrät • päivittäinen munantuotanto • päivittäin myytyjen tai muulla tavoin päivittäin toimitettujen munien määrä (kpl) ja/tai paino (kg) • ostajien nimet ja osoitteet. <p>Jos ruokintatapa merkitään kananmunapakkaukseen, kirjaa seuraavat tiedot ja täsmennä kunkin ruokintavan osalta:</p> <ul style="list-style-type: none"> • toimitetun ja paikalla sekoitetun rehun määrä ja tyyppi • rehun toimituspäivä. <p>Myynti- ja toimituskirjanpidon sijaan voit säilyttää laskut ja toimitusilmoitukset.</p>	X		1 vuosi laatimispäivämäärästä
<p>Jos kasvatat siipikarjaa "vapaa laidun", "vapaa laidunperinteinen kasvatustapa" tai "vapaa laidun-täydellinen liikkumavapaus" -tuotantotavoilla, kirjaa päivämäärät, jolloin linnut laskettiin ensimmäisen kerran laitumelle.</p>			6 kk

* Lisätietoja: <https://www.evira.fi/elaimet/elainsuojelu-ja-elainten-pito/merkitseminen-ja-rekisterointi/siipikarja/>

Taulukko 25. Siipikarjatilán tukiin liittyvät kirjaamisvaatimukset

Tukimuoto	Kirjaamisvaatimus	Säilytysaika vähintään
Kansalliset kotieläintuet	<p>Tuen hakuun liittyvät alkuperäiset asiakirjat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • eläinluettelo • eläinten vuokrasopimukset • valtakirjat • osto- ja myyntikuitit ym. tositteet. 	Hakuvuosi + 4 vuotta
Eläinten hyvinvointikorvaus	<p>Tuen hakuun liittyvät alkuperäiset asiakirjat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • eläinluettelo • eläinten vuokrasopimukset • valtakirjat • osto- ja myyntikuitit ym. tositteet. 	Sitoumuskausi ja sitoumuskauden päättymisen jälkeen 4 vuotta
Eläinten hyvinvointikorvaus: 4.1 Siipikarjan ruokinta ja hoito	<ul style="list-style-type: none"> • Kirjallinen, laskelmiin perustuva eläinryhmäkohtainen ruokintasuunnitelma. • Viljan valkuaisanalyysi, jos käytössä teollista rehua täydentävä viljaruokinta. 	Sitoumuskausi ja sitoumuskauden päättymisen jälkeen 4 vuotta

Tukimuoto	Kirjaamisvaatimus	Säilytysaika vähintään
Eläinten hyvinvointikorvaus: 4.2 Broilereiden ja kalkkunoiden pito-olosuhteiden parantaminen	<ul style="list-style-type: none"> • Broileriparven teuraseräraportti • Kalkkunoiden teuraseräraportti 	Sitoumuskausi ja sitoumuskauden päättymisen jälkeen 4 vuotta
Eläinten hyvinvointikorvaus: 4.3 Munintakanalan ilmanlaadun parantaminen	<ul style="list-style-type: none"> • Kirjanpito lannanpoistosta (3 krt/vko) • kirjanpito ilman ammoniakkipitoisuudesta (1 krt/vko). 	Sitoumuskausi ja sitoumuskauden päättymisen jälkeen 4 vuotta
Eläinten hyvinvointikorvaus: 4.6 Kanojen ja kalkkunoiden ulkoilu.	<ul style="list-style-type: none"> • Kirjanpito ulkoilusta (vähintään 2 krt/vko ympäri vuoden). 	Sitoumuskausi ja sitoumuskauden päättymisen jälkeen 4 vuotta
Alkuperäisrotujen kasvattaminen (maatiaiskanat) (ympäristösopimus)	<p>Tuen hakuun liittyvät alkuperäiset asiakirjat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • eläinluettelo • eläinten vuokrasopimukset • valtakirjat • osto- ja myyntikuitit ym. tositteet. <p>Lisäksi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rotupuhtaustodistukset • tiedot sopimuseläimen korvaavuudesta • tiedot kanojen pitopaikasta. 	Sopimuskausi + 4 vuotta

2.2.5 Lampaat ja vuohet

Taulukko 26. Kaikkia lammas- ja vuohitiloja koskevat kirjaamisvaatimukset

Kirjaamisvaatimus	Kaikkia koskeva	Täydentävät ehdot	Säilytysaika vähintään
Ajantasainen, pitopaikkakohtainen eläinluettelo*: <ul style="list-style-type: none"> • Kirjaa tapahtumat viimeistään kolmantena päivänä tapahtumapäivästä. • Jos eläinluetteloä ylläpidetään sähköisellä sovelluksella, ei pitopaikassa tarvitse olla luettelon paperista versiota, jos luettelon tiedot ovat ajan tasalla. 	X	X	Kuluva vuosi + 3 vuotta. Säilytysaika lasketaan alkavaksi eläinluetteloon tehdystä viimeisimmästä merkinnästä.
Ilmoitukset omistuksessa tai hallinnassasi olevien eläinten tapahtumista lammas- ja vuohirekisteriin. Tee ilmoitus 7 vuorokauden kuluessa tapahtumasta	X	X	–
Vapaaehtoinen terveysvalvonta (Maedi-visna/CAE-terveysvalvonta): <ul style="list-style-type: none"> • pitopaikassa suoritettavat terveystarkastukset • pitopaikassa suoritettavat näytteet • näytteiden tutkimustulokset. 			Niin kauan kuin pitopaikka kuuluu terveysvalvontaan

*Poikkeuksena on yksilön syntymäilmoitus (emän poikimisilmoitus), jolla ilmoitetaan millä EU-tunnuksella jälkeläiset rekisteröidään ja merkitään. Eläin on rekisteröitävä viimeistään kuuden kuu-

kauden iässä (182,5 vrk), mutta jos eläin siirretään syntymäpaikastaan ennen tuota ikää, on se rekisteröitävä ja merkittävä ennen siirtoa.

*Lisätietoja: https://www.evira.fi/globalassets/elaimet/elainsuojelu-ja-elainten-pito/merkitseminen-ja-rekisterointi/lammasohje2014_fi.pdf

Taulukko 27. Lammas- tai vuohitilan tukiin liittyvät kirjaamisvaatimukset

Tukimuoto	Kirjaamisvaatimus	Säilytysaika vähintään
Lammas- ja vuohipalkkiot ja kansalliset kotieläintuet	Tuen hakuun liittyvät alkuperäiset asiakirjat: <ul style="list-style-type: none"> • eläinluettelo • eläinten vuokrasopimukset • valtakirjat • osto- ja myyntikuitit ym. tositteet. Kutuilla kirjanpito maidontuotannosta: <ul style="list-style-type: none"> • kuttujen kalenterivuoden aikana (1.1.–31.12.) tuottama kuttutuen tai kuttupalkkion perusteeksi hyväksyttävä maitomäärä • päivittäinen luettelo suoramyyntimaidon ostajista ja myyntimääristä, • kuukauden aikana valmistetun juuston määrä kiloina sekä juustotyyppi/-tyypit • jos tilallasi tehdään kutun maidosta myyntiä varten muita tuotteita kuin juustoa, maidon käytöstä erillinen tuotekohtainen kuukausittainen kirjanpito, johon merkittävä kunkin kuukauden aikana myyntiin valmistettujen tuotteiden määrä. 	Hakuvuosi + 4 vuotta
Eläinten hyvinvointikorvaus	Tuen hakuun liittyvät alkuperäiset asiakirjat: <ul style="list-style-type: none"> • eläinluettelo • eläinten vuokrasopimukset • valtakirjat • osto- ja myyntikuitit ym. tositteet. 	Sitoumuskausi ja sitoumuskauden päättymisen jälkeen 4 vuotta
Eläinten hyvinvointikorvaus: 3.1 Lampaiden ja vuohien ruokinta	<ul style="list-style-type: none"> • kirjallinen laskelmiin perustuva eläinryhmäkohtainen voimassa oleva ja karkearehun rehuanalyysiin perustuva ruokintasuunnitelma • karkearehuanalyysi ruokinnassa käytettävästä karkearehusta. 	Sitoumuskausi ja sitoumuskauden päättymisen jälkeen 4 vuotta
Eläinten hyvinvointikorvaus: 3.3 Lampaiden ja vuohien hoito	<ul style="list-style-type: none"> • kirjanpito lampaiden kerinnästä (2 krt/vuosi) • loistorjuntasuunnitelma (vuosittain) • papananäytteiden analyysitulokset (2 krt/vuosi). 	Sitoumuskausi ja sitoumuskauden päättymisen jälkeen 4 vuotta

Tukimuoto	Kirjaamisvaatimus	Säilytysaika vähintään
Eläinten hyvinvointikorvaus: 3.4 a) <i>Lampaiden ja vuohien laidunnus laidunkaudella ja jaloittelu laidunkauden ulkopuolella</i>	<ul style="list-style-type: none"> Kirjanpito laiduntamisesta (1.5.–30.9. väh. 60 vrk) ja jaloittelusta (1.10.–30.4. väh. 1 krt/vko). 	Sitoumuskausi ja sitoumuskauden päättymisen jälkeen 4 vuotta
Eläinten hyvinvointikorvaus: 3.4 b) <i>Lampaiden ja vuohien pitkäaikaisempi laidunnus laidunkaudella</i>	<ul style="list-style-type: none"> Kirjanpito laiduntamisesta (1.5.–30.9. väh. 90 vrk). 	Sitoumuskausi ja sitoumuskauden päättymisen jälkeen 4 vuotta
Alkuperäisrotujen kasvattaminen (ympäristösopimus) (suomenvuohet, suomenlampaat, ahvenanmaanlampaat ja kainuunharmaslampaat)	Tuen hakuun liittyvät alkuperäiset asiakirjat: <ul style="list-style-type: none"> eläinluettelo eläinten vuokrasopimukset valtakirjat osto- ja myyntikuitit ym. tositteet rotupuhtaustodistukset tiedot sopimuseläimen korvaavuudesta tiedot lampaiden pitopaikasta. 	Sopimuskausi ja sopimuskauden päättymisen jälkeen 4 vuotta

2.2.6 Hevoset

Hevosia koskevat, lääkitykseen liittyvät vaatimukset riippuvat siitä:

- voiko hevonen päätyä elintarvikkeeksi
- onko kyseessä tuotantoeläin (esim. metsätyöhevonen)
- pidetäänkö hevosta vain harraste-eläimenä ja sen tunnistusasiakirjassa on merkintä teurastuskiellosta, jolloin lääkekirjanpitoa ei lainsäädännön mukaan vaadita.

Jos hevonen poistetaan elintarvikeketjusta, tieto merkitään hevosen tunnistusasiakirjaan (lisätietoja tunnistusasiakirjasta:

<http://www.evira.fi/portal/fi/elaimet/elainsuojelu+ja+elainten+pito/merkitseminen+ja+rekisterointi/hevoselaimet/>).

Hevoset, joilla ei ole teurastuskieltomerkintää ja jotka voidaan teurastaa elintarvikkeeksi

Riippumatta hevosen käyttötarkoituksesta silloin, kun hevosella ei ole teurastuskieltomerkintää tunnistusasiakirjassa eli se voi päätyä elintarvikkeeksi, sen lääkityksistä pidetään kirjaa kuten muistakin elintarviketuotantoeläimistä (kohta 2.1.2). Näiden lääkityskirjanpitovaatimusten lisäksi eläinlääkäriin on merkittävä EU:n hevoslääkeluettelon (komission asetus (EU) N:o 122/2013) lääkkeet (6 kk:n varoaika) tunnistusasiakirjaan.

Taulukko 28. Hevosen lääkitykseen liittyvät kirjaamisvaatimukset, jos se voi päätyä elintarvikeketjuun

Kirjaamisvaatimus	Kaikkia koskeva	Täydentävät ehdot	Säilytysaika vähintään
<ul style="list-style-type: none"> • Pidä kirjaa kohdan 2.1.2 mukaisesti. • Lisäksi ns. hevoslääkeluettelon lääkkeet (6 kk:n varoika) on merkittävä tunnistusasiakirjaan. 	X	X	5 vuotta

Hevoset, joilla on teurastuskieltomerkintä

Jos hevosta pidetään muuta kuin elintarviketuotantoa varten (esimerkiksi metsätyöhevonen) ja hevonen on poistettu elintarvikeketjusta (teurastuskieltomerkintä tunnistusasiakirjassa), hevoselle annetusta lääkinnällisestä hoidosta on pidettävä kirjaa seuraavasti.

Taulukko 29. Hevosen lääkitykseen liittyvät kirjaamisvaatimukset, jotka koskevat tuotantoeläimiä, jotka eivät joudu elintarvikeketjuun

Kirjaamisvaatimus	Kaikkia koskeva	Täydentävät ehdot	Säilytysaika vähintään
Kirjaa eläimen lääkinnästä seuraavat tiedot: <ul style="list-style-type: none"> • annettu lääkinnällinen ja ennaltaehkäisevä lääkinnällinen hoito, esimerkiksi matolääkitys ja rokotukset • eläimen tai eläinryhmän tunnistustiedot • lääkityksen syy • lääkkeen antopäivämäärä • lääkkeen nimi ja määrä. 	X		3 vuotta

Taulukko 30. Hevostilan tukiin liittyvät kirjaamisvaatimukset

Tukimuoto	Kirjaamisvaatimus	Säilytysaika vähintään
Luonnonhaittakorvauksen kotieläinkorotus Sika- ja siipikarjatalouden tuki (jos tilallasi on sika- ja siipikarjatalouden tuen viitemäärä, voit halutessasi käyttää hevosia tuen eläintiheyteen)	Tuen hakuun liittyvät alkuperäiset asiakirjat: <ul style="list-style-type: none"> • eläinluettelo • eläinten vuokrasopimukset • valtakirjat • osto- ja myyntikuitit ym. tositteet. Kirjanpito, josta käy ilmi: <ul style="list-style-type: none"> • kunkin kalenterikuukauden 1. päivän eläinmäärätiedot • jokaisen hevosen nimi, UELN- tai rekisterinumero, sukupuoli, rotu, hallinta-aika, olinpaikka hallinta-aikana ja tarpeen mukaan syntymä- tai ostopäivä sekä myynti- tai poistopäivä. 	Hakuvuosi + 4 vuotta
Alkuperäisrotujen kasvataminen, ympäristösopimus (suomenhevoset)	Tuen hakuun liittyvät alkuperäiset asiakirjat: <ul style="list-style-type: none"> • eläinluettelo • eläinten vuokrasopimukset • valtakirjat • osto- ja myyntikuitit ym. tositteet • rotupuhtaustodistukset • tiedot sopimuseläimen korvaavuudesta • tiedot hevosen olinpaikasta. 	Hakuvuosi + 4 vuotta

2.2.7 Muut tuotantoeläimet

Tässä yhteydessä muilla tuotantoeläimillä tarkoitetaan eräitä harvinaisempia tuotantoeläimiä tai tuotantoeläimiä, jotka eivät päädy elintarvikeketjuun (esim. turkiseläimet).

Jos kasvattamasi eläimet tai niistä saatavat elintarvikkeet kuitenkin päätyvät elintarvikeketjuun (esimerkiksi villisika tai tarhattu peura, hunaja tai munat), niitä koskevat lukujen 2.1–2.2 vaatimukset.

Taulukko 31. Eläinten lääkitsemiseen liittyvät kirjaamisvaatimukset tuotantoeläimillä, jotka eivät päädy elintarvikeketjuun

Kirjaamisvaatimus	Kaikkia koskeva	Täydentävät ehdot	Säilytysaika vähintään
Kirjaa eläimen lääkinnästä seuraavat tiedot: <ul style="list-style-type: none"> • annettu lääkinnällinen ja ennaltaehkäisevä lääkinnällinen hoito, esimerkiksi matolääkitys ja rokotukset • eläimen tai eläinryhmän tunnistustiedot • lääkityksen syy • lääkkeen antopäivä • lääkkeen nimi ja määrä. 	X	X	3 vuotta

Jos sinulla on **turkistarha** ja ruokit kettuja ja/tai supeja saman lajin eläinten ruhoista valmistetulla rehulla, muista siihen liittyvä kirjaamisvaatimus (ks. luku 2.1.5 Eläimistä saatavat sivutuotteet, taulukko 16).

Taulukko 32. Tarhattuja hirvieläimiä koskevat kirjaamisvaatimukset (*Cervidae*-heimoon kuuluvat eläimet)

Kirjaamisvaatimus	Kaikkia koskeva	Täydentävät ehdot	Säilytysaika vähintään
Vapaaehtoinen terveystarkastus (vapaaehtoinen hirvieläinten tuberkuloosin valvonta) Jos tarhattujen hirvieläinten pitopaikka on liittynyt eläintautilain (441/13) 9 § mukaiseen vapaaehtoiseen terveystarkastukseen, pidä kirjaa: <ul style="list-style-type: none"> • pitopaikassa suoritetuista terveystarkastuksista • pitopaikassa suoritetuista tutkimuksista • tuberkuliinitutkimusten tuloksista. 			Niin kauan kuin pitopaikka kuuluu terveystarkastukseen

2.2.8 Luettelonpito luvan- ja ilmoituksenvaraisen toiminnan ja eräiden eläinlajien osalta

Seuraavat kirjaamisvaatimukset koskevat:

- Kotieläinpihoja ja muita vastaavia pysyviä eläinnäyttelyitä
- Lihan, munien ja siitoseläinten tuotantotarhoja seuraavilla lajeilla:
  - valkohäntäpeura, kuusipeura, metsäpeura, metsäkauris, metsäjänis, rusakko, mufloni ja villisika
  - fasaani, heinäSORSA, peltopyy, metso, teeri, riekko, metsä- ja merihanhi sekä kanadanhanhi
  - rämemaajava, japaninpeura, saksanhirvi, vesipuhveli, amerikkabiisoni, strutsi, emu ja amerikkannandu.
- Seura- ja harrastuseläinten (esim. ravi- tai ratsuhevosten) ammattimaista tai laajamittaista pitoa, esimerkiksi myymistä, välittämistä, vuokraamista, kasvattamista, valmentamista, kouluttamista, säilyttämistä, hoitamista ja opetuskäyttöä, jos täysikasvuisia eläimiä on vähintään kuusi.
- Turkiseläimiä, kameli- ja hirvieläimiä sekä mehiläisiä ja kimalaisia.

Taulukko 33. Kirjaamisvaatimukset, jotka koskevat luettelonpitoa luvan- ja ilmoituksenvaraisen toiminnan sekä seuraavien eläinlajien osalta: turkiseläimet, kameli- ja hirvieläimet sekä mehiläiset ja kimalaiset

Kirjaamisvaatimus	Kaikkia koskeva	Täydentävät ehdot	Säilytysaika vähintään
Ajantasainen, pitopaikkakohtainen eläinluettelo*: <ul style="list-style-type: none"> • Kirjaa tapahtumat viimeistään kolmantena päivänä tapahtumapäivästä. • Jos eläinluetteloä ylläpidetään sähköisellä sovelluksella, ei pitopaikassa tarvitse olla luettelon paperista versiota, jos luettelon tiedot ovat ajan tasalla. 	X		Kuluva vuosi + 3 vuotta. Säilytysaika laskeaan alkavaksi eläinluetteloon tehdystä viimeisimmästä merkinnästä.

* *Mehiläisten ja kimalaisten osalta pidä luetteloä yhdyskuntien (pesien) määrästä.*

2.3 Luomueläintuotanto

Tavanomaista tuotantoa koskevat kirjaamisvaatimukset koskevat myös luomueläintuotantoa. **Tässä luvussa kuvataan kirjaamisvaatimukset, jotka luomueläintilalta vaaditaan kaikkia eläintiloja koskevien kirjaamisvaatimusten lisäksi.** Huomioi tässä luvussa mainittujen vähimmäissäilytysaikaisten lisäksi myös luvuissa 2.1–2.2 mainitut vähimmäissäilytysajat.

Luomuvalvontaan ilmoittautuessasi sitoudut pitämään tilallasi muistiinpanoja. Tarvittaessa kirjanpito on voitava osoittaa oikeaksi asianmukaisilla tositteilla.

Kirjaa tapahtumat muistiinpanoihin, lääkekirjanpitoon ja varastoissa oleviin varastokirjoihin välittömästi.

Taulukko 34. Luomukotieläintuotannon kirjaamisvaatimukset kaikkia eläintiloja koskevien kirjaamisvaatimusten lisäksi

Kirjaamisvaatimus (Katso yksityiskohdat myös: Eviran ohje, Luomutuotanto 2, Eläintuotannon ehdot)	Säilytysaika vähintään
Eläintuotannon luvat	Toistaiseksi voimassa olevat luvat on säilytettävä aina. Muut: luvan voimassaoloaika + eläimen tilallaoloaika, seuraavaan luomutarkastukseen asti.
Siirtymävaiheen laskenta (rehut, eläimet). Rehut: SV1, SV2 ja luonnonmukainen rehu sekä niiden käyttö tuotantoehto mukaisesti. Eläimet: Siirtymävaiheessa olevat eläimet ja luonnonmukaiset eläimet.	Laskennan tulokset säilytettävä seuraavaan luomutarkastukseen
Väkirehu-karkearehu -suhteen laskenta	Laskennan tulokset säilytettävä seuraavaan luomutarkastukseen
Nuorten eläinten juottovaatimus	Juottoajankohdan kirjaaminen säilytettävä seuraavaan luomutarkastukseen
Tavanomaisen rehun osuus sikojen ja siipikarjan ruokinnassa Siirtymävaiheen rehujen osuus ruokinnassa	Laskennan tulokset säilytettävä seuraavaan luomutarkastukseen
Tuotantotiloja koskevat mitoitus (mm. valoaukot ja kiinteän lattian osuus)	Rakennuspiirustukset muutoksineen säilytettävä luomutarkastuksia varten
Luomusuunnitelma: Luomusuunnitelmassa kuvataan kaikki luomueläintuotannon käytännöt ja sitä tulee päivittää säännöllisesti.	Niin kauan kuin tilalla on luomutuotantoa

Kirjaamisvaatimus (Katso yksityiskohdat myös: Eviran ohje, Luomutuotanto 2, Eläin- tuotannon ehdot)	Säilytysaika vähintään
<p>Laidunnus- ja jaloitteluvaatimukset</p> <p>Karjanlanta: Eläinten enimmäismäärä määräytyy lannan levitykseen käytettävän luonnonmukaisessa tuotannossa olevan peltopinta-alan mukaan niin, että tuotantoyksikössä voi olla enintään 2 eläinyksikköä peltohehtaaria kohti.</p>	<p>Laidunnus- ja jaloittelu- ajankohta säilytettävä seuraavaan luomutar- kastukseen</p>
<p>Taselaskelma:</p> <p>1. Tilalle hankitut tuotantopanokset (rehut, mukaan lukien kivennäiset ja vitamiinit, lannoitteet, maanparannusaineet, torjunta-aineet sekä eläin- tuotannossa käytettävät desinfiointi- ja pesuaineet):</p> <ul style="list-style-type: none"> • hankittujen tuotteiden määrä, alkuperä ja käyttö. <p>2. Tilalta luovutetut maataloustuotteet</p> <ul style="list-style-type: none"> • luovutettujen tuotteiden määrä ja vastaanottaja • kuluttajalle tapahtuvan suoramyynnin määrästä muistiinpanot on tehtävä päivittäin. <p>1. ja 2. kohta muodostavat yksikön tuotevirtakirjanpidon, josta on laadittava yhteenvetona taselaskelma vähintään kalenterivuosittain.</p>	<p>Luomutarkastuksesta luomutarkastukseen tai niin kauan, kun tuotetta on varastossa</p>
<p>Kirjaa lääkityksistä luvun 2.1.2 Eläinten lääkitseminen vaatimusten lisäksi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • lääkkeiden säilytyspaikka • lääkkeiden (mukaan lukien lääkerehun) kaksinkertainen varoaika • lääkintäkerrat/eläin. 	<p>Luvun 2.1.2 vaatimusten osalta 5 vuotta ja mui- den vaatimusten osalta luomutarkastuksesta luomutarkastukseen</p>
<p>Kirjaa kuolleista eläimistä päivämäärä ja arvioitu kuolinsyy.</p>	

Luomumehiläishoito

Kirjaa tapahtumat muistiinpanoihin, lääkekirjanpitoon ja varastoissa oleviin varastokirjoihin välittömästi.

Taulukko 35. Luomumehiläishoidon kirjaamisvaatimukset

Kirjaamisvaatimus (Katso yksityiskohdat myös: Eviran ohje, Luomutuotanto 4, Mehiläishoidon ehdot)	Säilytysaika vähintään
<p>Taselaskelma:</p> <ol style="list-style-type: none"> Tilalle hankitut tuotantopanokset <ul style="list-style-type: none"> hankittujen tuotteiden määrä, alkuperä ja käyttö. Tilalta luovutetut maataloustuotteet <ul style="list-style-type: none"> luovutettujen tuotteiden määrä ja vastaanottaja kuluttajalle tapahtuvan suoramyynnin määrästä muistiinpanot on tehtävä päivittäin. <p>1. ja 2. kohta muodostavat yksikön tuotevirtakirjanpidon, josta on laadittava yhteenvetona taselaskelma vähintään kalenterivuositain.</p>	Luomutarkastuksesta luomutarkastukseen tai niin kauan, kun tuotetta on varastossa
<p>Pesäkohtaiset muistiinpanot</p> <ul style="list-style-type: none"> mehiläistarhan ja pesän sijaintipaikka pesän tunnistemerkinnot pesän hoitotoimenpiteet: siirrot, talveuttaminen, pesäosastojen poistaminen sekä hunajan keräämistoimet, käsittely ja varastointi lisäruokinnan käyttö: tuote, päivämäärä ja määrä. 	Säilytettävä seuraavaan luomutarkastukseen tai niin kauan, kun tuotetta on varastossa
<p>Kirjaa lääkityksistä luvun 2.1.2 Eläinten lääkitseminen vaatimuksien lisäksi:</p> <ul style="list-style-type: none"> lääkkeiden säilytyspaikka luonnonmukaisen tuotannon kaksinkertainen varoaika. 	Säilytettävä seuraavaan luomutarkastukseen tai niin kauan, kun tuotetta on varastossa